

Selskapet
for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 29 — 1975

Jubileumsnummer

Selskapet
for
Grimstad Bys Vel

Medlemsskrift nr. 29 — 1975

Jubileumsnummer

Innholdsfortegnelse

	<i>Side</i>
Forord	5
Ordføreren hilser Byselskapet	7
Byselskapets styre i jubileumsåret 1972	8
50 års-jubilanten	
Av Gunnar Edv. Gundersen	9
Slik det begynte	
Opprop i Adressetidende 1920	13
Et riss av Selskapet for Grimstad Bys Vel gjennom 50 år	
Av Bjarne Berg	17
Hedret av Byselskapet	23
Journalist Birger Morholt til minne	25
Skjærgården vår	
Av Geg.	26
Sommerminner	
Av Gustav	40
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum	
Av Lisen Bergshaven	43
Reimanngården — en ny kulturinstitusjon i Grimstad	49
Den siste seilskute på Grimstad havn 1935	
Av Birger Morholt	50
Krohus, herberger og gjestgiverier i gamle Grimstad	
Av Birger Morholt	52
Hørebilder fra Grimstad	
Av B. B.	57
Grimstad under okkupasjonen	
Av G. E. Gundersen	62
Annonser	72
Byselskapets medlemsskrifter	
Innhold 1920—1968	99

Forord

I anledning av at Selskapet for Grimstad Bys Vel feiret sitt 50 års-jubileum 15. februar 1972, besluttet man på et årsmøte i Selskapet at det skulle utgis et jubileumsskrift. Det viste seg at det ikke lot seg gjøre å få et slikt skrift utgitt i jubileumsåret, men redaksjonskomitéen har funnet det riktig at dette nummer av Byselskapets medlemsskrifter, det første siden 1968, blir viet Selskapets jubileum.

Ellers synes vi det er hyggelig at vi ved denne anledning kunne la heftet bli preget av tegninger og andre bidrag av Birger Morholt, som i så lang tid var med og gjorde medlemskriftene populære.

Lisen Bergshaven

Ingemann Stad

Else Dalen

Bjarne Berg

Ordføreren hilser Byselskapet

Hvis vi stiller spørsmålet hvorfor folk trives i vår kommune, vil sikkert svarene være mange. Men jeg tror ett svar vil være felles for de fleste. Vi trives fordi vi har en vakker skjærgård med de mange friarealer.

Og når vår kommune er velsignet med så store områder i skjærgården hvor almenheten kan ferdes fritt, skyldes det først og fremst Selskapet for Grimstad Bys Vel og det arbeid som Byselskapet har gjort gjennom femti år for å sikre disse områdene.

Enkelte mennesker er utrustet med fremsyn, noen med fantasi og andre med pågangsmot og tro. Stifteren av Selskapet for Grimstad Bys Vel og de som har ført hans verk videre, synes å ha hatt en lykkelig kombinasjon av alle disse egenskapene. Og resultatet er da også at vi har en skjærgård hvor vi har flere områder til felles nytte enn kanskje noe annet sted langs Sørlandskysten. Vi er alle Byselskapet dypt takknemlig for det. — La oss vise Byselskapet den honnør det fortjener. Det kan vi blant annet gjøre ved å bli medlem. Mottoet bør bli: En æressak å være medlem av Selskapet for Grimstad Bys Vel.

GUDMUND HYTTE

Selskapet for Grimstad Bys Vel feiret sitt 50 års-jubileum ved en festlig tilstelning i Peter Dahls sal på Grimstad gymnas 21. april 1972. — Her er selskapets styre i jubileumsåret: Fra venstre Else Dalen, Anders Olsen (kasserer), Carsten Due, E. Reinholt Jensen, Lars Gundersen, Gunnar Edv. Gundersen (formann) og K. G. Puntervold.

50 års-jubilanten

Av Gunnar Edv. Gundersen

Det er 50 år med et rikt og betydningsfullt arbeid Selskapet for Grimstad Bys Vel kan se tilbake på.

Ved slike anledninger er det naturlig å se på det som har skjedd, men det er kanskje mer nødvendig å se fremover.

Vil fremtiden være en fortsettelse av en stor fortid, eller er vår gjerning allerede gjort? — Er alle mål nådd, eller er nye og stadig viktigere arbeidsoppgaver oppstått gjennom årene, slik at vårt selskaps kommende arbeid vil bli en verdig fortsettelse av den innsats som til nå er gjort? — Svaret på slike spørsmål kan bare fremtiden gi, men en betraktning av utviklingen gjennom de år som er gått kan muligens gi grunnlag for tanker om årene som kommer.

Flere ganger er det sagt at hadde alle kystbyer vært så fremsynte som Grimstad, så hadde strandloven og mange andre regulerende inngrep vært unødvendige. Sikkert er dette riktig i og for seg, men det er nødvendig å understreke at det ikke er Grimstad som by, eller kommunale institusjoner, som har oppnådd dette. Det er enkeltindividers idéer og arbeid, kanalisert gjennom vårt selskap, som har båret slike frukter.

Byselskapets historie er beretning om enkeltmennesker som har dannet en sammenslutning hvor deres personlige fantasi og pågangsmot kunne få en fellesnevner for idealistisk enkeltinnsats. — Gjennom hele selskapets historie er det stadig enkeltmennesker som trer frem og som blir spesielt sterkt forbundet med de oppgaver som er gjennomført. Selv med et medlemstall på over 500 har ikke selskapet preg av noen moderne masseorganisasjon. Formodentlig er det vårt arbeidsfelt, og vårt formål, som er årsak til dette. Oppgavene vi arbeider med er bare indirekte matnyttige og vurderbare i penger og de har alltid et langsiktig perspektiv.

Der er sus av historie over Karl O. Knutsons tanker fra 1919 om å sikre byen parker og utsiktspunkter, idrettsplass og meget annet som da disse idéer ble offentliggjort ikke var fremme i tiden slik som vi kjenner de samme problemene.

Fremsyn av største betydning ble også vist da årsmøtet i 1929 oppnevnte en komité som skulle arbeide med å sikre utfartssteder i den nærmeste skjærgård.

Det praktiske arbeidet i de følgende år er det som har satt vår kommune i den enestående posisjon når det gjelder muligheter til bruk av skjærgården.

Støtten til Ibsenhuset og Bymuséet, utgivelsen av Medlemsskriftene og den rene påvirkningen av opinionen i forskjellige saker er også slikt som gjør at Byselskapet er blitt noe helt for seg selv, og noe som preger Grimstad. Forhåpentlig vil virksomheten være med og prege vår kommune og dens utvikling også i kommende tider.

Mye taler kanskje for at virksomheten må gå nye veier. Lovverket som er kommet de senere år, gjør mangt til offentlig plikt som før måtte løses av privat idealisme. Strandplaner og Bygningslov kan være stikkord. Fremtidens virksomhet må på denne bakgrunn antagelig bli mer som idégiver og samarbeidspartner til offentlige organer fremfor foregangsorganisasjon som selv sikrer seg eiendommer.

En mulighet kan det være at Byselskapets erfaring i å drive praktisk arbeid på skjærgårdseiendommene kan bli utvidet til en slags forvalteroppgave for områder som kommunen eller staten eier, eller som på andre måter er lagt ut til almenhetens bruk. — Den heldige kombinasjonen av privat eiendomsrett med formål offentlig utnyttelse gir en autoritet og handlekraft som rene offentlige organer vanskelig kan oppvise.

Den bakgrunn som ble gitt under arbeidet med stiftelsen av vårt selskap har i vår tid fått en fornyet og forsterket aktualitet.

En stadig bedre dekning av våre rent materielle behov har gjort at andre sider av menneskelivet og samfunnslivet blir tillagt større betydning. Verdien i vårt lokalsamfunns tradisjoner og miljø later til å bli klarere og klarere dess større faren blir for at slike verdier vil forsvinne. Tilsvarende er betydningen av et ekte og uforfalsket naturmiljø først i de aller siste år blitt klart for de fleste. Forurensnings- og forsøplingsproblemene er det likedan med. For få år siden ble folk ledd av og sett på enten som hysteriske eller naturromantikere, når farene ble påpekt. I dag er alle innforstått med at selv ordet katastrofe ikke er for sterkt.

Fra vårt selskaps tillitsmenn er slike tanker fremholdt lenge før de ble alment godtatte, og dette er nok et felt hvor fremsyn og nærmest visjonære anelser har preget holdningen til Byselskapets ledende personligheter.

Dersom vårt selskap skal ha en fremtid som tilsvarende fortiden,

må evnen til å forstå behovene for kommende år fortsatt bli holdt levende.

Gjennom varme følelser for den by hvis vel vi skal arbeide for og ved bevisst streben etter å forstå sammenhengen i vår lokale historie vil Byselskapet vie seg fremtidens problemer med samme iver og interesse som våre forgjengere har vist.

Karl O. Knutson

Slik det begynte —

Det første skritt til stiftelsen av Selskapet for Grimstad Bys Vel ble tatt i juni 1920, da en del av byens borgere sendte ut følgende innbydelse til medlemstegning i selskapet:

Man tillater sig herved at indbyde Dem til at tegne Dem som medlem og bidragsyter i «Selskapet for Grimstad Bys Vel».

«Grimstad Træplantningsselskap» nedla i sin tid et godt og grundlæggende arbeide for Grimstad bys forskjønnelse. Kirkeheien og alleerne langs de fra byen førende hovedveie er herom det bedste vidnesbyrd. Efterhvert som selskapets mest interesserte mænd gik bort og byens økonomiske nedgangsperiode indtrådte syknede imidlertid foreningen hen. I 1913 valgte derfor bystyret en «kommunal Træplantningskomite», som fik i opdrag at tilse vedlikeholdet av byens beplantninger. Denne komite har i de sidste aar ogsaa optat arbeidet med istandbringelse av mindre, parklignende, nyanlæg paa enkelte av byens aapne plasser.

Under arbeidet hermed er ønskeligheten av at faa gjennomføre byens forskjønnelse efter en mer utvidet og fyldigere maalestok efterhaanden blit mær- og mer paatrængende. Men hertil kræves aarvisse og rikeligere indtægter end de, komiteen hittil har kunnet raade over. Man har derfor trodd at burde henvende sig til ældre og yngre Grimstadvenner — i ind- som i utland — for at søke dannet et større fond hvis aarlige renteavkastning kan komme forskjønnelsesarbeidet tilgode og saavel i op- som nedgangstider sikre dets bestaaen. Til dette fonds erhvervelse og bestyrelse agtes dannet et selskap, som kan avløse træplantningskomiteen og opta et større og alsidigere arbeide. Blandt interesserte er underhaanden tegnet 8800 kr. i private bidrag; desuten har Grimstad Øl- og Vinsamlag skjænket selskapet 10.000 kr. som fast fond med adgang til at kunne disponere renterne. Hermed er man kommet et godt stykke paa vei, omend det maa siges at være langt frem før man har naadd det maal, som sikrer selskapet dets fremtidige mer om-

fattende og frugtbringende virksomhet. Foruten de større og mindre bidrag, man tør paaregne at kunne tillægge fondet som medlemskontingent, forutsættes ogsaa kommunal støtte, likesom man haaper paa, at selskapet ved donationer og testamentariske bestemmelser efterhaanden vil kunne bli en institusjon, som ned gjennom tiderne magter at gjøre en betydeligere indsats i byens kulturelle liv.

«Selskapet for Grimstad Bys Vel»

bør faa et utelukkende kulturelt formaal. Foruten beplantninger, anlæg av parker, vandspring, idrætsplass, veier og stier til byens utsigtspunkter m. v. kan ogsaa optas arbeide for kunstnerisk utsmykning av offentlige plasse, (2 broncebuster er allerede skjænket av en privatmand), kirken, det nye raadhus, istandbringelse av portrætgalleri for byens fortjente mænd støtte av bymuseet og utgivelse av skrifter av lokalhistorisk interesse o. l. Selskapet bør ogsaa kunne bli — som et «Nordmandsforbundet» i det smaa — et bindeled mellem hjemmeværende og fraflyttede Grimstadfolk.

Som de fleste vil indrømme, er det en stor og fortjenstfuld opgave, som venter paa sin løsning ved vort nye byselskap. Opgaven kalder paa os alle. La os slutte os mandjevnt om den og reise Grimstad dette fond, som forhaapentlig vil sætte mærker i byens utvikling og faa betydning for baade nutid og fremtid.

Alle Grimstadfolk, og alle de, som har bodd hos os og som med interesse omfatter byen og dens fremgang, anmodes herved om velvilligst at tegne sig som medlem av selskapet. Man har tenkt sig en mindstekontingent for livsvarige medlemmer av 50 kr. en gang for alle og for aarlig betalende medlemmer 3 kroner.

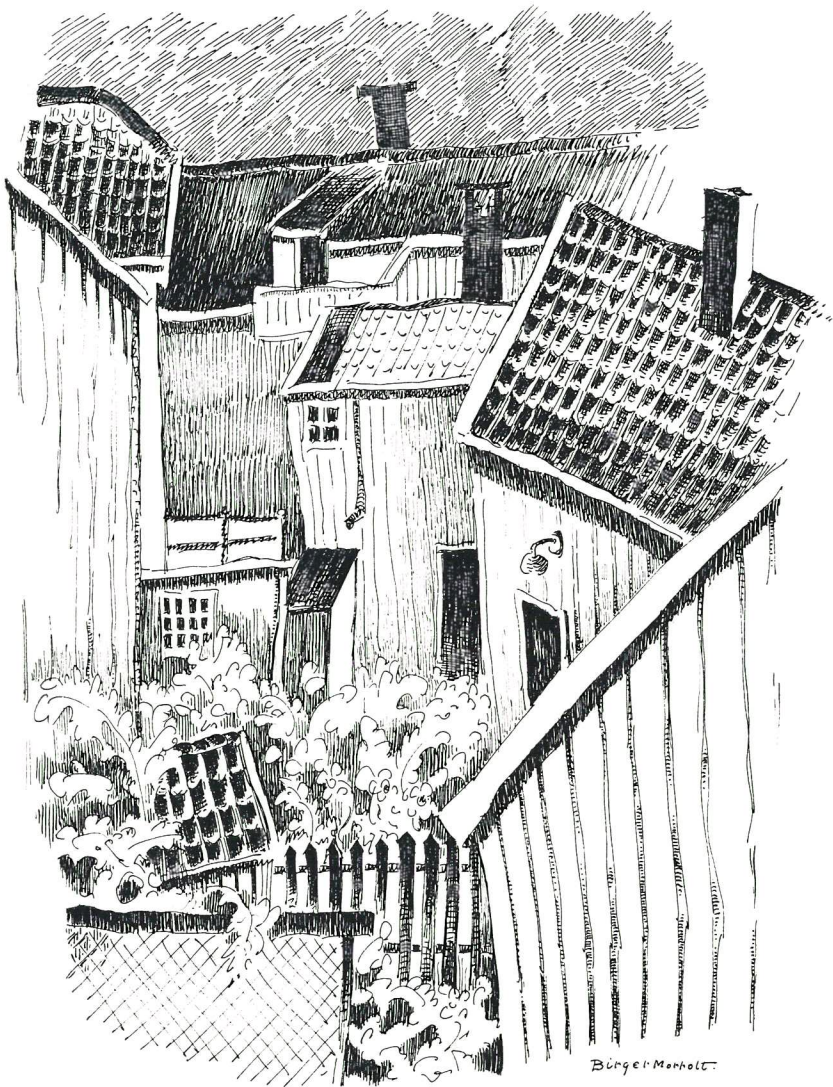
Liste til indtegnning av medlemmer er utlagt hos byens bokhandlere samt hos arbeidskomiteens formand, kæmner Karl O. Knutsons her.

Saasart et større antal medlemmer er tegnet, vil et konstituerende møte bli sammenkaldt ved bekjendtgjørelse i Grimstad-aviserne. Til møtet vil ved den nedsatte arbeidskomite bli fremlagt forslag til statuter m. v.

Ragnar Aalvik.	H. G. Aaslestad.	M. Abusdal.	
Albert Andersen.	Alfred Andersson.	C. Andersen.	
Johan A. Andersen.	G. Andreassen.	L. Arntzen.	
Carl Christensen.	Johan Bang.	Herman Bergshaven.	
Arne Braadland.	A. Daae.	Carsten S. Due.	K. Dyvik.
J. E. Einersen.	E. Marie Einersen.	P. B. Einersen.	

Jac. Erichsen. Bent Fuglestved. M. Fuhr. O. R. Føreid.
Karl J. Grefstad. Einar Grimm. D. Gundersen.
E. Staff Gundersen. F. G. Gundersen. Halfdan Gundersen.
J. A. Gundersen. Lars Gundersen. Thv. S. Gundersen.
Hans Hanssen. Hans P. Hansen. K. J. Hjort. Anders Isachsen.
Ole M. Jenssen. Chr. Johannessen. N. Thue Johnsen.
G. Johnson. J. C. Jørgensen. Karl O. Knutson.
Maths. P. Molland. A. K. Nilssen. O. Olsen. Johan Pedersen.
M. Smith Petersen. Laura Reiersen. Heinr. Rosenkilde.
Theodor Schive. S. Grunde Simonsen. Marie Sivertsen.
Chr. Stabel. P. Stensvand. N. K. Stokkan. Th. Terjesen.
G. G. Terland. H. Terland. Nic. Thomassen. O. T. Tønnevold.
Th. O. Tønnevold. R. L. Tønnevold. Olaf Tønnevold. O. Ugland.
Johan J. Vik. Lars S. Windvand. P. Ødegaard.

Bürger-Merkel.

Et riss av Selskapet for Grimstad Bys Vel gjennom 50 år

Av Bjarne Berg

*Hist slanken silje, hæg og pil
og rogn sig sammenranke.
Det nøkne fjeld de dække vil —
det er en kjærlig tanke.
Saa, norske brødre! Bryst ved bryst
vi ville med vemod lyst
vor moders brøst selv hylle til —
det er en kjærlig tanke.*

Når dette vers av Henrik Wergeland pryder titelbladet på Byselskapets medlemsskrift nr. 1, som kom ut allerede i 1920, er det ikke noen tilfeldighet. Verset røper meget av den ånd som inspirerte til stiftelse av Selskapet for Grimstad Bys Vel. Det gikk en bølge av naturbegeistring over Sørlandet i denne nyromantikkens tid, en naturbegeistring som stimulerte sansen for estetiske verdier generelt, og som i Grimstad var nær forbundet med den lokalpatriotiske følelse.

Tanken om å «dække det nøkne fjeld» fikk til å begynne med sitt uttrykk i den kommunale treplantningskomité, men da den entusiastiske Karl O. Knutson ble formann her, kjente han straks behov for en institusjon med videre virkefelt og større slagkraft enn denne komitéen. I en artikkel i Grimstad Adresse-tidende skrev han:

«For at faa større fart i forskjønnelsesarbeidet og for at faa den nødvendige konstante indtægtskilde bør der søkes dannet et «Selskap til Grimstad Bys Vel» til avløsning av træplantningskomitéen. Dette byselskap, bestaaende av aarlig eller en gang for alle betalende medlemmer, bør da overdrages forvaltningen av fondene og bli tildelt et utvidet mandat. Foruten beplantningen vil der kunne optas arbeide for bypark, vandspring, idrætsplass, stier og veier

til byens utsigtpunkter, kunstnerisk utsmykning av de offentlige plasse, kirkens indre og det vordende raadhus, istandbringelse av potrætgalleri for byens fortjente mænd o.s.v. Bymuseets bestyrelse bør maaske også henlægges under «vellet». I fellesskap med stadsingeniøren vil vellets styre kunne danne et noksaa paakrævet «skjønheitsraad». Efterat bystyret har bevilget midler til optagelse av kote-kart, vil tiden snart være inde til ny byregulering. Det vil da ha stor betydning, at man faar anledning til at kunne indhente uttalelser hos et vel sammensat og lokalkjent raad.

For et saadant byselskap vil der aarene fremover melde sig mange og interessante opgaver. Vi tviler ikke om, at det vil komme til at sætte sig varige merker i byens utvikling og historie. Vi skulle bare hat det for længe siden.

La nu alle Grimstadvenner ta et dugelig tak for at sætte magt og fart i gjennomførelsen av denne tanke. De fleste av byens folk har ganske vist et aapent syn for hvad det gjælder. Det er varige værdier for de kommende slegter, som skal skapes, og alle, som har byen kjær, vil visselig strække sig længst mulig i en sak som omfattes med saa stor interesse av indvaanerne».

Om det påtenkte selskap skulle makte å gjennomføre et så stort program som Knutson håpet, måtte man ha et solid økonomisk grunnlag. Han henvendte seg til brukseier Mons Fuhr, som alltid var generøs når det gjaldt slike formål, og Fuhr forespeilte en gave på 25 000 kroner til Byselskapet dersom beløpet kunne overføres skattefritt. Men kommunen så her en sjanse til å sikre sitt bidrag til Statens Havebruksskole i Fjære og innrømmet skattefrihet mot at pengene tok veien dit i stedet. Slik ble det også. Byselskapet gikk glipp av Fuhrs donasjon denne gang, men ble senere tilgodesett av samme giver.

Ved tilskudd fra Grimstad Øl- og Vinsamlag og interesserte borgere klarte man å skaffe til veie henimot 30 000 kroner, slik at man for alvor kunne gå i gang med å organisere den nye institusjon. En arbeidskomite var i virksomhet med Karl O. Knutson som formann, sekretær og kasserer, og bestod ellers av R. Aalvik K. Dyvik, M. Fuhr, Lars Gundersen og Olaf Tønnevoid.

Etter å ha offentliggjort en «Indbydelse til medlemstegning i Selskapet for Grimstad Bys Vel» ble selskapet konstituert 15. februar 1922. Til det første styre valgtes Karl O. Knutson, for-

mann, M. Fuhr, D. Gundersen, R. Aalvik, J. C. Jørgensen, Lars Gundersen Olaf Tønnevold, H. P. Hansen og K. Dyvik.

Gjennom Byselskapets lover presiserte man den målsetting som Knutson hadde ønsket for institusjonen, og det heter i formålsparagrafen:

«Selskapets formaal er utelukkende kulturelt. Hovedarbeidet legges på byens forskjønnelse ved anlæg og vedlikehold av parker, beplantning og anden — om mulig kunstnerisk — utsmykning av offentlige plasser, gater, utsigtpunkter og lign. Likesaa forskjønnelse og utsmykning av byens offentlige bygninger, istandbringelse av et portrætgalleri for byens fortjente mænd, støtte til fortsatt utvidelse av Bymuseet og Ibsenhusets samlinger, utgivelse av lokalhistoriske skrifter og — om mulig — et aarlig utkommende Grimstadhefte, som tilstilles selskapets medlemmer».

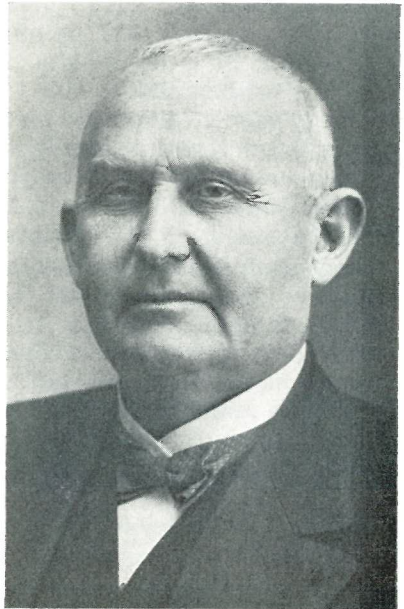
Noen av disse oppgaver hadde man tatt fatt på allerede før Byselskapet ble konstituert. Det første «Grimstadheftet» ble som nevnt utgitt i 1920, og medlemsskriftene kom senere nokså regelmessig, bl. a. for å bidra til at «Selskapet ogsaa kunne blive som et «Nordmandsforbund» i det smaa». Foruten at disse skrifterne har vært et bindeledd mellom Grimstadfolk ute og hjemme, har de bragt verdifull lokalhistorie frem for offentligheten. Heftenes redaktør var til å begynne med Karl O. Knutson, i 1930 overtok Hans Terland dette arbeidet og etter 1948 er heftene blitt redigert av G. E. Gundersen og Birger Morholt.

Oppslutningen om Byselskapet ga seg tidlig konkrete uttrykk i form av gaver, ikke minst fra utflytterne. M. Smith Petersen i Cardiff skjenket selskapet to marmorbyster som nå er plassert i Bymuseet, og som forestiller giverens far, Fredrik Smith Petersen, og hans farfar, Morten Smith Petersen. Videre fikk man bl. a. flere malerier av Oskar Bie i New York som en begynnelse på det planlagte potrettgalleri.

Også selskapets økonomiske grunnlag ble stadig styrket, slik at virksomheten kunne utvides. Brukseier M. Fuhr skjenket i 1924 et legat på 6 500 kroner til selskapet. Året etter fikk man skipsreder O. R. Førøids legat på 50 000 kroner. Direktør Kristen Helmer ga i 1929 den mitre del av Indre Maløya til selskapet, og ifølge testamentbestemmelsene ble også hans villa på Maløya og hans eiendom i Storgaten overdratt til selskapet i 1936. Sene-

G. E. Gundersen

Hans Terland

re har man bl. a. fått skipsreder K. Th. Einersens legat på 30 645 kroner og Anna Cathrine Einersens fond på 45 000 kroner.

Da Grimstad Bys Historie forelå i 1926, var Byselskapet blitt så velsituert at det kunne stå som garantist ved utgivelsen av boken, og selskapet bidro også med et kontantbeløp på 2 000 kroner.

Til tross for den mindre lovende begynnelsen ved Byselskapets opprettelse kom det i stand et meget godt samarbeide mellom selskapet og kommunen. På kommunalt hold har man satt pris på det utmerkede arbeide som selskapet har gjort til byens beste, og har kvittert for innsatsen med økonomisk støtte.

Gjennom alle år synes Byselskapet å ha beholdt bevisstheten om sitt utgangspunkt den kommunale treplantningskomité. Helt til 1903 da det ble opprettet kommunalt parkutvalg, var Treplantningskomiteen et orgen for Byselskapet. Komiteén tok seg av alle byens parkmessige anlegg, og med menn som R. Aalvik, K. Dyvik og Per Tønnevold i spissen ble Kirkeheia opparbeidet til et usedvanlig vakkert parkområde. Her avduket man i 1939 Arne Kvidbergskaars byste av Karl O. Knutson, og her reiste man i 1948 Ståle Kyllingstads minnesmerke over krigens ofre 1940—1945.

I Vestre Varden og på Binabben skaffet Byselskapet seg større arealer i begynnelsen av 1930-årene og har der anlagt naturparker.

En særlig forutseenhet ble vist ved oppkjøp av skjærgårds-eiendommer for å sørge for utfartssteder til befolkningen. Så tidlig som i 1929 kjøpte Byseselskapet Store Hampholmen, en del av Marivold og parter av Ytre Maløya med tilliggende holmer og skjær. Et ti-år senere ervervet selskapet Skytegluggholmen, flere parter av Ytre Maløya, Grooseneset og det meste av Marivold. I 1950-årene kjøpte man dessuten Herøya og noen mindre skjærgårdseiendommer. — Tilsammen utgjør disse områder ca. 1 500 da.

Sentrale steder i disse naturherligheter er Groos og Marivold. Da man skulle kjøpe disse arealer, ble finansieringen i det vesentlige ordnet ved lån garantert av Grimstad kommune, men lånene er senere innbetalt i sin helhet.

Både Groos og Marivold hører til de mest kjente utfartssteder på våre kanter, og etter hvert er campingturistene kommet sterkt inn i bildet. Selv om det ikke kan sies å være Byselskapets oppgave å sørge for campingplasser, har man på Marivold reservert et område for leirliv og har inngått kontrakt med en interes-

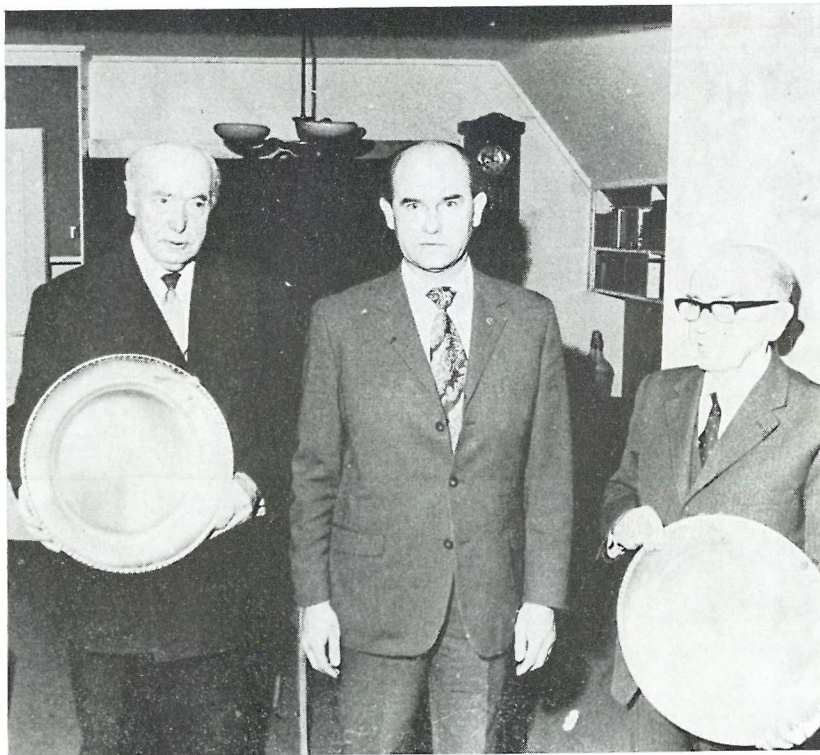
sert om privat drift av plassen. Man har mer og mer akseptert det syn at de naturgoder man eier, bør være til glede for flest mulig mennesker.

Når man i Grimstad har fått denne rikdom av friarealer, er det først og fremst bankdirektør G. E. Gundersens fortjeneste. Han ble formann i Byselskapet i 1945, etter at M. Fuhr hadde innehatt dette vervet siden Karl O. Knutson døde i 1929. G. E. Gundersen forsto bedre enn de fleste hva fri adgang til vakker natur vil ha å bety i det moderne samfunn.

Da G. E. Gundersen døde i 1964, ble agent Johan Fredrik Lehland formann i Byselskapet. Lehland døde i 1970, og informasjonssjef Gunnar Edv. Gundersen overtok da formannsvervet.

Hva Byselskapets foregangsmenn har arbeidet for i et halvt århundre, er mer og mer blitt erkjent som oppgaver for de offentlige myndigheter. Skjærgårdspark og statens oppkjøp av friarealer er nøkkelord i denne forbindelse, og det kan synes uklart hva Byselskapets funksjon vil bli i fremtiden. Sikkert er det likevel at store oppgaver ligger foran i Byselskapets kultuarbeide, og selskapet står godt rustet til fortsatt virke for byens vel.

Hedret av Byselskapet

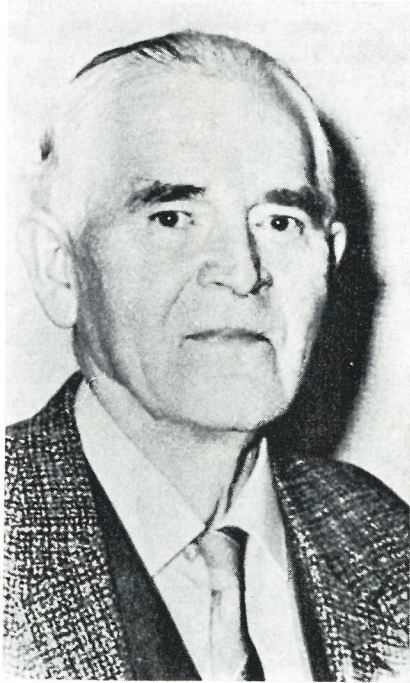
To som har tjent Byselskapet særlig trofast, Anders Olsen og Petter Tellefsen, ble påskjønet med hver sitt vakre tinnfat i anledning selskapets 50 års-jubileum i 1972.

Overrekkelsen ble foretatt av formannen, Gunnar Edv. Gundersen, under en hyggelig tilstelning i hans hjem.

— Olsen var selskapets sekretær i en uendelighet av år, og Tellefsen var lenge nærmest synonym med Marivold som han hadde oppsynet med, sa formannen.

På vildet ed..

På bildet er Gundersen flankert av Petter Tellefsen (t. v.) og Anders Olsen (t.h.).

Birger Morholt

Journalist Birger Morholt til minne

Da journalist Birger Morholt døde 29. april 1973, nær 78 år gammel, var det en av byens mest patriotiske borgere og en av Byselskapets pillarer som ble revet bort.

Birger Morholt var født i Grimstad 15. juli 1895. I sin tidligste ungdom dro han til sjøs, arbeidet så en tid som møbelsnekker, men følte seg sterkt tiltrukket av kunstnerisk virksomhet. Han var elev ved Kunstgewerbeschule i Stuttgart 1922—1923 og arbeidet da særlig med skrift.

I 1932 begynte Morholt som journalist i Grimstad Adressetidende og kom her til å få sin arbeidsplass i mer enn 20 år. Senere virket han som medarbeider i Fædrelandsvennen, men ofret seg også for den tegnekunst som han stadig hadde dyrket med fremragende dyktighet.

Nerven i Morholts reportasjer var en dyp kjærlighet til hjembyen. Han hentet byens hverdag inn i avisspaltene og gjorde den positiv og betydningsfull. Hver minste detalj hørte med i det Grimstadbilde han var så glad i.

Det var ellers i sin tegnekunst Morholt ytet det beste, og her vakte han oppmerksomhet langt utenfor landsdelen. Hans nitide, men likevel følsomme og levende strek har satt hans Grimstad-tegninger i en særklasse og gjort dem til klenodier for alle med tilknytning til vår by. Kjent er også hans blomstermotiver, fortrinsvis skildret i sort, men i senere år kom også fargene med. Hans arbeider har bl. a. vært representert på Statens høstutstilling.

Morholt har for øvrig gjort en betydelig innsats i Selskapet for Grimstad Bys Vel gjennom mange år. Med sin kjærlighet til hjemstedets natur og miljø var det rimelig at han nettopp her fant viktige oppgaver. Han var en tid formann i styret for Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum og foresto sammen med G. E. Gundersen utgivelsen av Selskapets medlemsskrift.

Som takk for hans virke for Byselskapet ble Morholt hedret med en vakker minnegave ved selskapets jubileum i 1972.

Morholt var ellers ikke den som kjente seg hjemme i de sentrale posisjoner. Han var den følsomme og våre iakttager som gjorde sin vesentligste gjerning i det stille.

Skjærgården vår

I Medlemsskrift nr. 22 fra 1956 sto en artikkel med omtale av holmene i skjærgården vår. Artikkelen var skrevet av Byselskaps mangeårige formann G. E. Gundersen.

Denne artikkelen har folk mange ganger spurt etter og med ubetydelige rettelselser og noen enkelte tilføyelser gjengir vi den her.

Noen holmer er tatt med som før ikke var omtalt. Beskrivelsen går nå fra storkommunen Grimstads grense i øst til grensen i vest. Passbåtene går så fort at turer over distanser som dette ikke lenger er noen umulighet. Det som før var dagsturer går nå på noen minutter.

Man kan være glad for farten akkurat i dette tilfelle. I ytterkantene ligger der nemlig enkelte perler av noen holmer.

Skjærgården i hele kommunen er en attraksjon som vanskelig lar seg vurdere høyt nok. På noen ganske få unntagelser nær kan en fritt legge i land, koke kaffe, spise, bade og fiske uten å bli møtt med at det er privat grunn en er kommet i land på. At en kan ferdes så fritt rundt om i skjærgården skyldes i første rekke Selskapet for Grimstad Bys Vel's arbeid for å sikre utfartsstedene for befolkningen. Men det er heldigvis også grunneiere som ikke har solgt sine rettigheter og som ikke har noe imot at folk bruker deres eiendom.

Når man før i tiden f. eks. ville dra til Valøyene ble dette en rotur på ca. to timer hvis vinden ikke var for stri, og det kunne være drøyt nok etter en ukes hardt arbeid. Men var en så først kommet derut, ja, da ble det kos. Der var fine badeplasser, gode jorder og greit å fiske. Ialminnelighet ble det helst å dra ut lørdag ettermiddag enten for å fiske berggylte eller for å ta krabber — det var nok å få av begge deler, hvis en var heldig.

Holmene utenfor Hesneslandet har også vært meget brukt, spesielt Vaholmen. På den var det greit å slå telt, når en skulle

videre utover for å ta krabber og det var god båthavn. Og ikke å forglemme, det kunne hende en ble møtt med en duft av markjordbær, som fortalte at disse delikate bærene var modne og at det var bare å forsyne seg.

Hesneskanalen og landet ut mot Styr Sund var også meget brukt til søndagsturer. Det var jo en forholdsvis kort rotur dertil og der var det god badeplass og god tumleplass både for voksne og barn.

Til Marivold ble det helst å gå tidlig om våren, når blåveisen tittet opp mellom sneklattene i Styggedal og de andre stedene, og det er vel ikke mange grimstadfolk som ikke har vært på en slik tur.

Marivold I, stranden fra broen og ut til Gulodden, ble innkjøpt av Selskapet for Grimstad Bys Vel i 1929, og fra den tid og spesielt etter at også resten av Marivold — Marivold II — var kjøpt har utfarten hertil vært meget stor. Ja, det kan vel sies at Marivold med Osterskilen og de andre gode badeplassene nå er vårt mest benyttede utfartssted.

Så har vi vestenfor Marivold alle våre deilige holmer. De har vært brukt i uminnelige tider som mål for søndagsturer. Nå har Selskapet for Grimstad Bys Vel sikret de fleste av holmene, så de er til fri avbenyttelse for alle. Men folk bør selvsagt være med å hegne om dem — være forsiktige med varme og ikke kaste papir og flaskeskår etc. der.

Her er en fortegnelse over mesteparten av skjærgården. Alle de mange småholmer og skjær, som nok har et navn, er ikke tatt med — det er helst de litt større som eigner seg til å gå i land på, som her oppregnes.

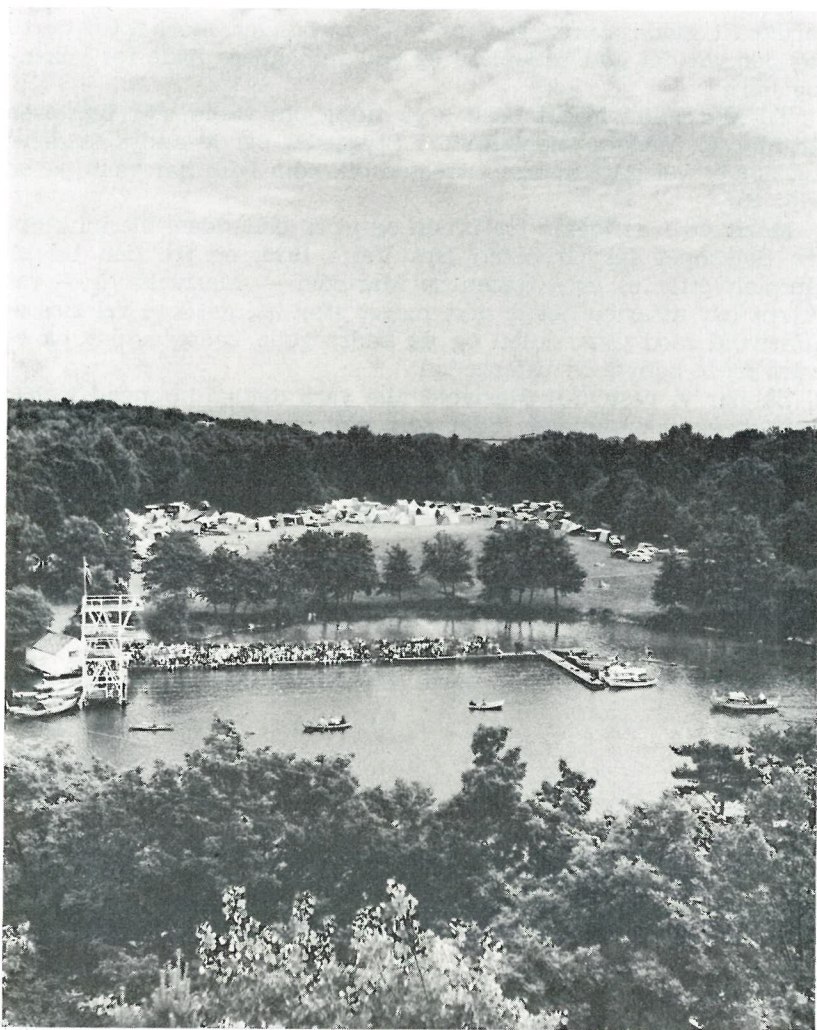
Vi begynner i øst, helt borte ved kommunegrensen mot Øyestad:

SPÆRHOLMENE

— like utenfor Haslatangen er en liten gruppe holmer med fyrlykt på en av de største. I fint sommervær er de nok brukbare for landgang, men ellers temmelig værharde.

RYVINGEN

— ligger søndenfor, og lengre ut, og er en fin gruppe holmer hvor der er godt ly for vind og vær når bare man kjenner innløpene. Der er gode badeplasser.

Osterskilen — en av de vakreste perler blant Byselskapets skjærgårdsidyller.
(Foto: Leif Dalen)

FEVIKKILEN

— som går inn til nedre Fevik har ytterst på begge sider endel holmer med brukbare badeplasser, og på fastlandet er der i godt vær både badeplasser og fiskeplasser. Mye her er imidlertid i privat eie.

STANGHOLMENE og STANGHOLMSLETTA

— litt vestenfor Fevikkilen er naturlig nok mest besøkt av folk fra Huseland og Fevikområdet. Der er gode badeplasser og noe av området er kommunalt eid og lagt ut som friareal, men der er også mange hytter. Noen bygget like i sjøkanten.

VALØYENE

— litt vestenfor og utenfor består av en mangfoldighet av holmer og skjær. Der er mange gode badeplasser og godt å være sommeren igjennom.

HESNESØYENE

— fra Valøyene kan turen tas inn sundet mellom disse øyer. På Kvaløy, som ligger til høyre under denne tur, var det Terje Vigen bodde. Rester av grunnmuren til hans hus påvises ennå i Vigen på østkanten av øya.

På Vesterøya er nokså mye av bebyggelsen eid av sommergjester og både denne og det som eies av fastboende er i god Sørlandsstil for det meste. På begge Hesnesøyene er der rene perler av både bygningsmessig og miljømessig karakter. Fine badeplasser og gode fiskeplasser er der også.

Innenfor Hesnesøya kommer vi til

SUNDHOLMEN, ÅREHOLMEN og TRISTENS HOLME

og derfra til

i

VAHOLMEN

— utenfor Hesneslandet. Den er, som nevnt før, en av de bedre plasser. Der er badeplasser for alle, fra de aller minste til dem som helst vil gå direkte ut på dypet.

HESNESKANALEN

går gjennom eidet mellom Buvolden og Barselheia. Den ble gravet for ca. 90 år siden for å lette adkomsten til byen.

Årvisst var det gjerne tap av menneskeliv, når folk fra øyene og Hesnes skulle til byen. Etter at det et år gikk hele fire mennesker til bunns på ferden ble endelig kanalen gravet. Den ble utvidet for et par år siden.

OSTERSKILEN

Her er stor og fin campingplass og fin badestrand både for unge og eldre. Innenfor skogsterreng. Tidligere hadde Grimstad Svømmeklubb svømmestadion der og bryggene med svømmebanen står der ennå, men er overgitt til kommunen.

MARIVOLDLANDET

fra broen og utover langs Breivigfjorden og Smørsund til Gulodden og derfra nordøstover til bunnen av bukten. Her er meget gode badeplasser for de yngste og på heiene er det fine plasser for bading og solbad. På jordene teltplasser. Vei opp til utsiktspunktet Rossekniben, hvorfra vakker utsikt over skjærgården og innover land både nord- og østover.

Byselskapet eier både området ved Osterskilen og store deler av Marivold.

HOLMENE I SMØRSUND

Her har vi først Kuskjær, hvor bioddguttene i flere menneskealdre har hatt sitt store bål sankthansaften. Så kommer Juska og Juskeongen. I fløyen på sjømerket på Juska er et rundt hull. Det sies at konstabel Johs. Olsen, som var en mesterskytter, skjøt dette fra standplass på Vestre Varden. Det kan vel omdisputeres, men det er i alle fall den forklaring en har fått på dette mystiske hull gjennom alle år.

INDRE MALØYA

Spissen av denne øya stikker ut i Smørsund og er meget benyttet, spesielt når nordvesten blåser mot Marivoldlandet. Byselskapet eier midtpartiet tvers over øya og området innover langs Groosefjorden med odden mot Kuskjær «Taket». Holmen har en utrolig vegetasjon. Der er badeplasser, delvis med god strand, og ly kan man finne i nesten all slags vind.

IVERSKJÆR

ligger utenfor Indre Maløya, tvers av Neset på Marivold. Byselskapet eier denne også.

PLADA

— med sjømerke — ligger lengst ute i Smørsund. Den er meget benyttet av ungdommen, som her kan ta sine bad i det krystallklare vann og deretter solbad på de blankskurte svaberg.

SMØRSUNDHOLMEN

ligger østenfor leia. På den er det meget fine badeplasser for dem som ønsker å gå direkte ut, og mange fine plasser for solbad.

Helt utenfor Smørsund og dampskipsleia ligger i ensom majestet

GRÅHOLMEN

— en meget vanskelig holme å komme i land på. På østsiden er der et trangt og morsomt lite sund som det så vidt går an å komme gjennom med båt hvis man er kjent.

LAKSHOLMEN

ligger mellom denne holmen og Marivoldlandet og går omtrent i ett med fastlandet. Som hele utsiden av Marivold er det her blankskurte bergnabber og godt le mot nordvesten. Andre vinder tar kraftig.

ØSTRE FLADHOLMEN — VESTRE FLADHOLMEN

VIERHOLMEN og KRYSSEN

som eies av Selskapet for Grimstad Bys Vel, ligger i det konglomerat av holmer og skjær som er innenfor Smørsund.

SKYTEGLUGGHOLMEN og LILLE HAMPHOLMEN

eier også Byselskapet. Begge er meget benyttet både for kveldsturer og søndagsturer.

Vestenfor disse kommer

STORE HAMPHOLMEN

som i likhet med de foran nevnte helt tilhører Byselskapet og hører til de mest benyttede holmer i skjærgården.

Og vestenfor denne igjen har vi så

YTRE MALØYA med KALVEN

— den største av holmene utenfor Indre Maløya, hører til dem som benyttes mest av familier og foreninger, da der er meget god bevegelsesfrihet både for store og små. Dertil kommer at en på Ytre Maløya kan finne gode plasser med le hvordan så vinden blåser.

Byselskapet eier hele holmen.

På utsiden av Ytre Maløya ligger et par små holmer

ULKHOLMEN

— den kalles av mange «Ulka».

LYNGHOLMEN

med adskillig kratt. På denne er et utall av terne- og måke-reder og en blir simpelthen forjaget fra den av disse fugler. De kretser over en i hissige kast og tar sikte på å hakke en i hode og ansikt.

Utenfor Leiholmsundet har vi

LEIHOLMENE

— indre og ytre. På vestsiden er en ganske god badestrand, og ellers hører de ikke til de mest benyttede.

På utsiden av Leiholmene har vi en liten holme, Sko-holmen, som også kalles Svenningsholmen, etter Svenning Fjære, som fisket mye berggylt der.

Øst for Leiholmen ligger et ganske lite skjær —

SKARVESKJÆR

ØSTRE SVERTINGEN

ligger helt ut mot det åpne havet og er vanskelig å komme i land på. I maksvær går det an og da er det godt der for der er mange fine svaberg.

På sydvestsiden av Svertinggabet har vi

VESTRE SVERTINGEN

— en meget vanskelig holme å komme i land på. Den er tilholdssted for masser av sjøfugl og store rotter.

TEISTHOLMEN

er en meget søkt holme, da den har en aldeles utmerket sandstrand og ypperlige heier for solbad.

Mellom Teistholmen og V. Svertingen ligger Teistholmskjær og vest for Teistholmen ligger to små skjær som heter Rundholmen og Vrageskjær.

ØSTRE BRATTHAUE

ligger i krysset mellom Leiholmsund og Svertinggabet. Hvis det er passe fuktig på forsommeren er denne holme ikledd et blomsterflor som må være noe enestående. Det er en uendelighet av planter og blomster der og med alle de vakre fargene er det et betagende syn. Måker i hundrevis har sin hekkeplass på holmen, så en må være forsiktig når en går i land.

Vestenfor denne ligger

SLÅTTA

— en liten holme som også har et meget rikt blomsterflor og også mange måker og terner.

ENGHOLMEN

som ligger ut mot Klauholmsundet og Groosefjorden.

Mellom disse siste holmene er flere smale sund. Det går an å gå gjennom dem med mindre motorbåter, men utover sommeren kan det bli noe brysomt, da tangen vokser fort og har lett for å sette seg i propellen.

Noe lengre vest har vi

KLAUHOLMEN

og på andre siden av Klauholmsundet

SANDHOLMEN

med Båtholmen like utenfor.

Personene på dette bilde kjenner vi ikke, men situasjonen drar vi alle kjensel på med glede: Kosestund med putrende kjaffekjele i skjærgården.

Innenfor disse

VESTRE BRATTHAUE

De sistnevnte er ikke så meget benyttet av turfolk, de er forøvrig i privat eie.

Så kommer vi til den største av øyene i vestre del av skjærgården

HÅØY

Den har ikke så lite dyrket jord og var inntil omkring 1920 bolig for flere losere. Nå er husene kun bebodd i sommermånedene.

Vestenfor Håøy kommer

HÅKALLEN (HÅØKALLEN)

Den er en del søkt av turgåere. Kanalen mellom Håøy og Sundholmen er gravet opp, så det er greit å komme ut der. Før måtte man helst utenom for å komme inn i den flotte lagunen der. Byselskapet eier holmen.

SUNDHOLMEN

og vestenfor denne

STANGHOLMEN

Disse to holmene er i privat eie og er ikke meget brukt.

Innenfor disse og Håøy ligger

RAMSHOLMEN

som er privateid, likeså er

BRATTE RIVINGEN

med innseilingsfyret.

Inne i Groosefjorden har vi

FLADE RIVINGEN

hvor det for noen år siden var kalksteinsbrudd.

På sørsiden av dampskipsleia har vi

RISHOLMEN

og utenfor den og utenfor M å g h o l m s u n d e t

MÅGHOLMENE

— vanskelig tilgjengelige holmer omgitt av undervannsskjær og som navnet sier tilholdssted for masser av måker.

På innersiden av dampskipsleia kommer så

DONNKJYLLENE

— noen mindre holmer. På den ene står en privat hytte.

Så kommer vi til en av Byselskapets holmer igjen

HERØYA

— et meget søkt utfartssted med gode rasteplasser og adskillig skog. Denne holmen avslutter ringen av holmer rundt Groosefjorden og danner sammen med de andre en krans som har gjort Groosefjorden til en meget søkt nødhavn. Spesielt i seilskutetiden kunne det være fullt opp av vindrivere på fjorden, og da var det livlig både på land og sjø.

Inne i Groosefjorden har vi fra Herøya og innover

KRÅGA

— et lite skjær som vel har gitt navn til den innenfor liggende Krågeviga.

TVILLINGHOLMENE

med fyrlykt på den ene.

HALVORSHOLMEN — HOLVIGHOLMEN — GROOSEHOLMEN og NYPEHOLMEN

De fire sistnevnte er kjøpt av private.

Det bør kanskje nevnes at vi i Groosefjorden har både Galten og Sugga. Galten har fyrlykt og kjennes nok av de fleste.

Innenfor Grooseholmen har Byselskapet sin eiendom

GROOSENESET

med den meget søkte badestrand. Da det er landverts forbindelse med den er den meget benyttet av folk fra vestre del av byen. Der er sol til langt på ettermiddagen og god badestrand selv for de mindre barn.

Utenfor Herøya kommer den ganske store

BJORØYA

Tidligere bodde flere fiskere her, men i de senere år er den gått over til å være bebodd bare om sommeren. Mathias P. Molland som eiet øya i de senere år, ga et areal til daværende Landvik kommune til friluftsansett og derved ble det flotte bassenget på utsiden av øya sikret for almenheten.

Mellom Bjørøya og Herøya går

MORVIGFJORDEN

inn og danner i indre del den kjente gode bade plass Morvig-sanden. Byselskapet eier et areal innerst på nordøstsiden av fjorden.

På vestsiden av Morvigfjorden ligger

SALTØYA

På denne holme var det Hans Nielsen Hauge i sin tid hadde saltbrenneri. Derav navnet.

KJEKSTADNESET

på sydvestsiden av Bufjorden — har vært benyttet som utfartssted i lange tider. På dette nes er det funnet flere oldsaker, som nå ligger i muséene.

KALVEHAGENESET

strekker seg som en naturlig molo sydvestover og skjerner havnen ved Homborsund. Store deler av dette er kjøpt av det offentlige til friareal.

Utenfor ligger Prestholmen og Maagholmene før vi kommer til

HOMBORSUND FYR

og sydvest for dette

KALVØYENE

— som i et hvert fall delvis er kommunalt eid.

Innenfor disse har vi den store

HOMBORØYA

— den er i privat eie, men er så stor at her finnes god plass likevel.

LANGØY og ÅLESØY

— ligger vest for Homborøya. Også disse er privateide, temmelig store øyer.

Sammen med

DREVBOLMEN — MALMEN

og andre mindre holmer danner disse et helt praktfullt område som det er verdt turen over Morvigfjorden og Homborside for å besøke.

Dersom vi så går i vestlig retning over et åpent stykke kommer vi til en ny perle av sørlandsk skjærgårdsnatur, nemlig

AUSØYA

— og holmene rundt denne. Her mot vestgrensen i Grimstad har vi en grense vi kan være stolte av. Å gå i detaljer er umulig, men Sokken på Ausøya må nevnes. Det er en idyll av de absolutt sjeldne.

Som avslutning må vi nevne

REDDALSKANALEN

— det lyder som en fanfare — går fra Bufjorden forbi Alsand, Strandfjorden, Aagre, Aagreneset og Landvik til den vakre, rike Reddalsbygd. Kanalen ble gravet i 1880-årene og skaffet Landvik flere tusen mål ny god jord.

En tur opp gjennom Reddalskanalen er en opplevelse. En passerer en uendelighet av vakre idylliske steder og på Kjerringøya i Reddalsvannet er det gode plasser for rast og kaffekoking omgitt av stor skog og med godt utsyn over Reddalsbygda.

I forbindelse med Reddalskanalen tror jeg at jeg må fortelle:

— For mange år siden skulle vi en søndag morgen på tur til Reddal med noen venner fra Kristiansand. Den ene var skipsfører og hadde fart over de syv hav og sett mye på sin ferd. Da vi lå ved Fiskebryggen kom en skipsfører, som bor ved kanalen, inn for å hente noen. De to skipsførere viste seg å være gamle kjente og da han herfra hørte at vi skulle til Reddal, sa han til den andre: Ja, du, nå har jeg vært rundt om i verden og sett

mange vakre steder, bl. a. innseilingen til Rio, men i dag morges da jeg var opp gjennom kanalen, satt jeg og nøt turen i fulle drag og jeg måtte tenke ved meg selv at maken til dette finnes dog ikke noen steder i verden. Ja, nå får du selv se, sluttet han. — Og jeg kan tilføye at kristiansandsskipperen erklærte seg enig med ham, da vi etter endt tur var hjemme igjen.

Geg.

Sommerminner

*Hver en vinter vi sitter og drømmer
og lar tankene sveve og bli.
Bort fra kulden og snøen vi rømmer —
bort til dager med solglansen i.
Vi har sommerens varme i blodet,
vi har glansen av den i vårt sinn.
Når på vinteren du mister modet
kan du dukke i minnene inn.*

*Ser du byen i solnedgangs skygge
lun og vakker i krans rundt vår fjord.
Lette bølger i skvalp mot hver brygge
er som kjelne og varme små ord.
Måke og terne er og med og synger
og gir dagen en bløt melodi.
Fra en båt som på bølgene gynger
kan du høre en sang stemmes i.*

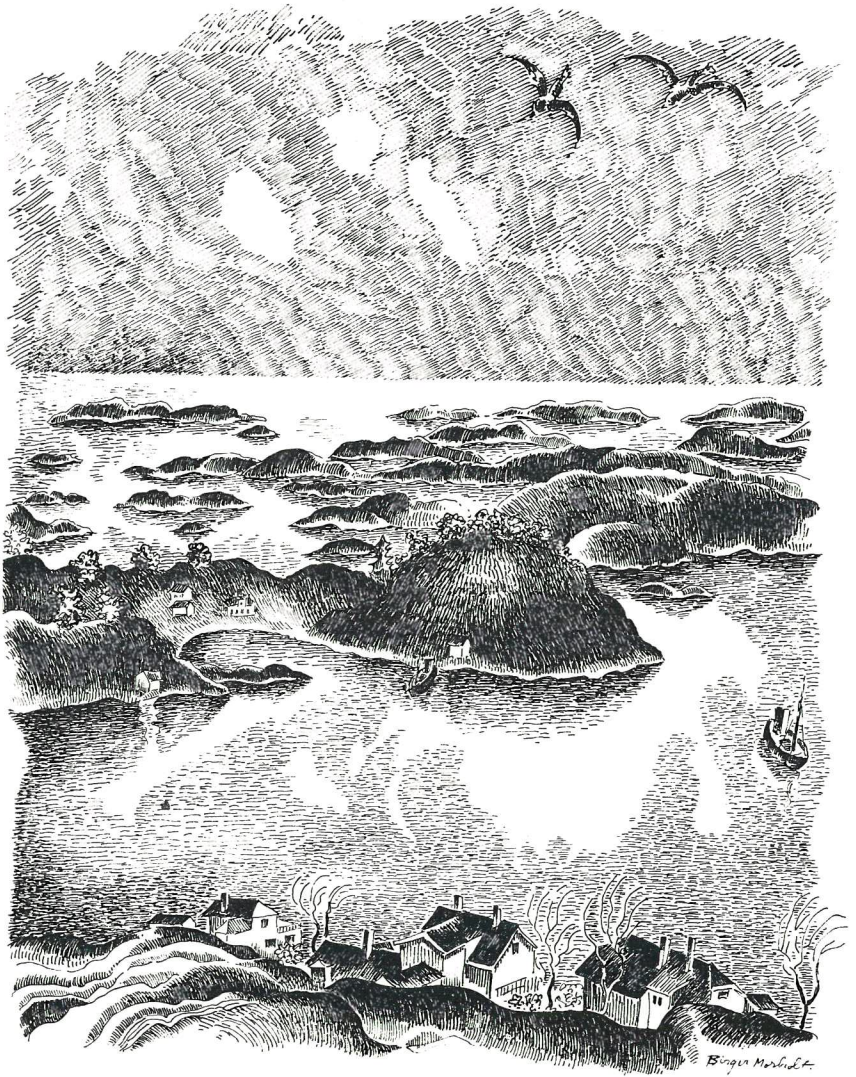
*Kanskje har du vært ute og fisket,
ror så stille i solrenning frem.
Her hvor vinterens uvær har pisket
hekker sjøfugl og lager et hjem.
Tenk på skjærgårdens blankslitte knatter
hvor du bruner en solhungrig kropp,
på hver holme er leking og latter
og en pause med kaffe og kopp.*

*Eller minnes du St. Hans-festen
når det flammer et bål på hver pynt.
Dag og natt går i ett syns vi nesten.
Det er morgen før vi får begynt.
Hører du hvordan sang og musikken
lyder vidt over sjø, over land.
Å, vi elsker den årvisse skikken
med å sette den natten i brann.*

*I vår by der det rødmer av roser.
De er sommerens vakre symbol.
Vi blir fattig på riktige gloser
når vi går fra syren til fiol.
Hele året vi bærer i sinnet
dette inntrykk av bløt harmoni,
og vi gjemmer det dypt innerst inne
som en vakker og skjær melodi.*

GUSTAV

Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum

Av Lisen Bergshaven

Karl O. Knutson, født i Fjære 1865, og Carl Christensen, født på Rønnes, senere bosatt i Oslo, var de to foregangsmenn som gikk sammen om oppgaven å skaffe byen et varig minne om Henrik Ibsens tid i Grimstad.

Den 4. oktober 1909 ble det nedsatt en komité med dr. C. Christensen som formann, og kemner Karl O. Knutson fungerte som sekretær og kasserer. Arbeidet besto i å oppspore og erverve alt som kunne ha forbindelse med Henrik Ibsens opphold i byen, og dessuten å samle inn penger til innkjøp av samme.

Det ble behov for en utvidet komité, og den 11. mai 1912 står det i protokollen at følgende herrer «Bedes velvilligst avgi møte paa Raadhussalen i Eftermiddag Kl. 5, nemlig: Byfogd Nielsen, provisor Petersen, kjøpmann Førøid, dr. Berg, dr. Welhaven, dir. Eitrem, lærer Dyvik og maler Hansen.» — De hadde viktige saker å behandle, kjøp av Østregaten 13, dengang Samlaget's eiendom og utsalg. Ifølge kopiboken fra 1912 og utover for Ibsenhus-komitéen, er der en omfattende korrespondanse skrevet av kemner Knutson, angående innsamling av penger og Ibsen-minner. Apotekinventaret har de allerede på hånden, men først må det skaffes hus.

17. mai 1912 har komitéen skaffet en minnetavle hvor det står:

I DETTE HUS SKREV
HENRIK IBSEN
SITT FØRSTE DRAMA
CATILINA
UNDER SITT OPHOLD HER
I ÅRENE 1847 - 50

for å plasere den på Ibsenhuset, og den skal avdukes under en festlig tilstelning. Knutson skriver til dr. Christensen om han kan skaffe gratis bøsser til innsamling av penger under avdukingen, og mener at en flokk unge damer må kunne påta seg denne oppgaven.

I 1913 var det samlet inn ca. 5 000 kroner, og det trengtes ytterligere 4 000 kroner. Et brev med oppfordring til å gi bidrag gikk ut over hele landet. Kemner Knutson setter seg også i forbindelse med statsminister Sigurd Ibsen og ber om personlige effekter fra hans far, skrifter, møbler — alt har interesse for komitéen i Grimstad som planlegger å kjøpe et helt hus til et verdig Ibsen-minne. Resultatene er meget gode, som Ibsenhuset i dag viser. Endelig går kjøpet av huset i orden 31/8 1914, etter lange og inngående forhandlinger med Samlaget.

Så begynte det møysommelige arbeidet med å restaurere bygningen, både interiøret og eksteriøret. Det ble jaktet på originale vinduer, dører og lister som var fjernet og erstattet med nytt — apotekinventaret hadde komitéen allerede sikret seg, og innbo ble oppsporet på øverloft og i kjellere og uthus. Servanten sto blant annet på gamlehjemmet og ble straks byttet ut, og Lars Nielsens dragkiste ble hentet frem. I 1916 sto Ibsenhuset ferdig til innvielse, og dette skulle skje i forbindelse med Grimstad bys 100 årsjubileum.

Kemner K. O. Knutson ble den selvskrevne formann i den nyutnevnte komité for Bymuseet. Ved hans store personlige innsats forenet med gode lokalhistoriske kunnskaper og kontakter i distriktet fikk Bymuseet et godt grunnlag.

Grimstad by feiret sitt 100 års-jubileum den 6. juni 1916, og institusjonene Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum ble overlevert til kommunen som gave, mot å forplikte seg til drift og vedlikehold. — En bronsebyste av Henrik Ibsen, utført av Gustav Vigeland, ble samtidig plassert i hagen og avduket av statsråd Jørgen Løvland.

De første årsberetningene viser hvilken oppmerksomhet Ibsenhuset vakte i internasjonale kretser. Ibsen-forskere fra hele verden henvendte seg til Grimstad for å få opplysninger om Henrik Ibsens seks ungdomsår i byen. Museets store samling av håndskrevne dikt, første utgaver av *Catilina*, malerier og personlige effekter, interesserer alle Ibsen-granskere. Kanskje er det den atmosfære i de lavloftede rommene som griper en sterkest, og en ser for seg den ensomme skikkelsen som drømte om sin store karriere som dikter.

Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum ble snart betraktet som en enhet, og ved stiftelsen av Selskapet til Grimstad Byse Vel i 1922, gikk museene inn i det som en avdeling, men fortsatt kommunal eiendom. Komitéen fra 1914 overtok som fast styre, og besto av K. O. Knutson, J. A. Gundersen og Halfdan Gundersen.

I Ibsenhuset økte samlingen av skrifter, inventar til apoteket

samt malerier fra Ibsens tid i Reimann-Apoteket og Bymuséet ble omfattet med den største interesse av byens og omegnens befolkning. Ildsjelen Knutson lot heller ingen anledning gå fra seg til å erverve gjenstander av stor kulturhistorisk verdi. Blant de mange unike middelalderskrifter Bymuséet eier, er der et skjøte skrevet på skinn med stort vokssegl, signert Christian den 4. 1646. Det gjelder salg av krongods på Øde Ugland.

Sjøfartsavdelingen har en interessant og innholdsrik samling, ervervet fra de mange skipsverft i byen og distriktet, og gjenstander som sjøfolk har tatt vare på fra tidligere tider og overlatt muséet. Fregatten Aasille Marie, forarbeidet i prisen under krigsårene 1807—09, av en fjæresokning, hører med blant kle-nodiene.

Utgivelsen av Grimstad Bys Historie var muséenes store opp-gave i 1927. Styret sto selv som redaksjonskomité. Et spesielt komponert bind ble sendt Kong Haakon.

Årsmeldingene skriver stadig om plassmangel i muséet. Det foreligger alternative byggeplaner, enten nybygg eller tilbygg. Den økonomiske siden av saken ble ivaretatt ved hvert år å sette av penger til byggefond.

Kemner K. O. Knutson døde 8. september 1929, og Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum mistet sin stifter og drivende formann. En stor kulturell personlighet med pågangsmot og initiativ var gått bort, 64 år gammel.

Styret for muséene i 1930 besto av formann J. A. Gundersen, Halfdan Gundersen og H. Terland.

I 1932 døde formannen J. A. Gundersen, og Halfdan Gundersen overtok formannsvervet med H. Terland og G. E. Gundersen som styremedlemmer.

Muséenes samlinger økte betraktelig i årene før krigen, og plassmangelen ble mer og mer prekær.

Arkitekt K. Ugland, Arendal, ble anmodet om å utarbeide tegninger til et nybygg. En plan besto i at Bymuseets bygning skulle rives og erstattes med betongbygg. Den annen plan var utvidelse av bygningen oppover mot brannvaktens. Imidlertid var formannen betenkt over begge planer, bygningen var fredet, og en forlengelse ville ødelegge stilen. Å bygge huset i betong ville være rene vandalismen. Forslaget om å bygge muséum et annet sted i byen fant man lite praktisk, da de fleste besøkende kom for å se Ibsenhuset.

Byggeplanene ble igjen utsatt, man besluttet å vente til brannvaktens tomt ble ledig, slik at en utvidelse kunne foretas der.

Imidlertid kom krigen i 1940, og aktiviteten i muséene ble

mindre. Åpningstidene fortsatte som vanlig med pedellen som omviser. Det meldes om jevnt besøk i de fem krigsårene.

Direktør Hans Aall fra Norsk Folkemuseum og formann i Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkere, arkitekt G. Eliassen, besøkte muséet i 1943, for å se på forholdene og muligheter for nybygg/alternativt tilbygg. Arkitekt Eliassen utarbeidet nye tegninger for tilbygg i betong.

Kulturdepartementet bevilget i 1944 kr. 30 000,— til brannsikker bygning ved muséene, men byggetillatelsen ble avslått av de tyske myndigheter på grunn av materialmangel.

De mest verdifulle gjenstander i samlingene ble i denne tiden evakuert til Grimstad gravkapell.

Tyskerne hadde potet- og vedlager i muséets kjeller under krigen.

Nytt styre i 1948 var formann B. Morholt, kasserer og sekretær G. E. Gundersen og styremedlem Joh. Fr. Lehland.

H. K. H. Kronprins Olav besøkte Grimstad i 1948 og avla også Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum et hyggelig og minnerikt besøk.

I 1950-årene drøftet muséenes styre igjen planene om tomt og tilbygg. Kommunen var villig til å stille til disposisjon arealet hvor brannvakten sto, men etter gateregulering ble det kun ca. 20 kvm igjen av tomten.

Inntil 1955 sto Reimannapoteket i Storgaten, med minneplate fra 1907, hvor det sto at «her arbeidet Henrik Ibsen som apotekarlærling fra 1844—47». Tomten hvor huset sto, skulle brukes til et større kontorbygg, og eierne av Reimannapoteket tilbød kommunen huset gratis. Kommunen avslo tilbudet, men etter alvorlige henstillinger fra riksantikvaren, fylkeskonservator, Norsk Forfatterforening og alle Ibsen-interesserte personer i inn- og utland vedtok kommunen å lagre materialene. Eierne bekostet tegninger av huset og merking og impregnering av materialene. En modell av huset (i målestokk) ble forarbeidet og gitt til Ibsenhuset.

Etter forslag fra Grimstad formannskap ble det utarbeidet nye statutter for muséene, i samarbeide med fylkeskonservator. Muséene ble pålagt å sende inn budsjett og regnskap til kommunen og styret skulle utvides med to representanter med varamenn utnevnt av kommunen og et medlem valgt som representant for Aust-Agder-muséet. Styret består derfor av fem medlemmer, hvorav to representanter fra Selskapet for Grimstad Bys Vel. I 1960—61 ble banksjef G. E. Gundersen valgt til formann med Lisen Bergshaven som nestformann.

For å skaffe nødvendig plass for lagring og magasinering av samlingene ble pedellen bedt om å flytte fra leiligheten i 3. etasje i Ibsenhuset.

Ved banksjef G. E. Gundersens plutselige død i 1964 mistet muséene sin dyktige og kunnskapsrike formann. Nestformann Lisen Bergshaven rykket opp som ny leder.

Bygge- og utvidelsesplanene som de tidligere styreformenn og medlemmer hadde arbeidet for de siste 20—30 år, kunne omsider la seg realisere. Arkitekt Else Dalen utarbeidet tegninger som ble forelagt fylkeskonservator og riksantikvaren for godkjenning.

Fjøsgangen med kuppelsten i gangen ut til gaten mellom kjøkkenet og uthuset er beholdt og trappen opp til 2. etasje. Eksteriørmessig er huset uforandret, men innvendig er det laget ett rom på ca. 50 kvm i betong med skifergulv.

Hele sjøfartssamlingen er flyttet ned i dette rommet som er brannsikket. Den ene veggen er dekket av glassmonter med bl. a. muséets mest verdifulle gjenstand, fregatten Aasille Marie. En vegg er dekket med skutebilder, og de øvrige samlinger i rommet er gruppert fra forskjellige tidsepoker. Ved Ibsenhusets og Grimstad Bymuseums 50 års-jubileum 1966 ble den nye sjøfartsavdelingen innviet med taler av fylkeskonservator og fylkesarkivar. I Bymuséets 2. etasje ble det arrangert en enklere rundgang for besøkende, samlingene ble montert på nytt og flere glass-skap og montre kjøpt inn.

I anledning byens 150 års-jubileum 1966 bekostet muséene utgivelse av Clara Thue Ebbell's manuskript «I ungdomsbyen med Henrik Ibsen». Kommunen hadde tidligere fått manuskriptet i gave av forfatterinnen.

For å sikre bygningen mot brann ble det installert sprinkler- og termokontaktnett. Det var store beløp som gikk ut av muséets bankbeholdning, både ved ombygging, reparasjoner og nyanskaffelser av montre, men takket være det store byggefondet, ble ikke kassen helt bunnskrapt. Et bidrag på kr. 25 000,— fra Norsk Kulturråd var et gledelig tilskudd som muséet var meget takknemlig for.

Muséenes styre i jubileumsåret besto av formann Lisen Bergshaven, nestformann Bjarne Berg, Else Dalen, J. Hvidbergskaar og Per Assev.

Muséene krever hvert år vedlikehold og reparasjoner både av hus og innbo. To ganger er det sprøytet gift for å utrydde tremark i bygning og innbo. Malerier er sendt til restaurering, dette er både svært kostbart og tar lang tid. De gamle middelalderskriftene er sendt til Norsk Kildegransking for avskrift, og Ibsens

håndskrevne dikt og brev er sendt til Universitetsbibloteket for mikrofotografering, slik at kopiene stilles ut. Samtlige skrifter i muséet seie har vært stilt til disposisjon for utarbeidelsen av Grimstad sjøfarts historie.

I 1968 fikk Grimstad Bymuseum overlatt som depositum Dahlske skoles samlinger, som består av arkeologiske, etnografiske og kulturhistoriske gjenstander. For å skaffe utstillingsmuligheter for denne rikholdige samling tok muséet opp arbeidet med gjenreising av Reimannapoteket. Kommunen ga en tomt i nedre Vestregate til formålet, og bygningen passer der meget godt inn i miljøet, ikke langt fra det sted i Storgaten hvor huset opprinnelig stod.

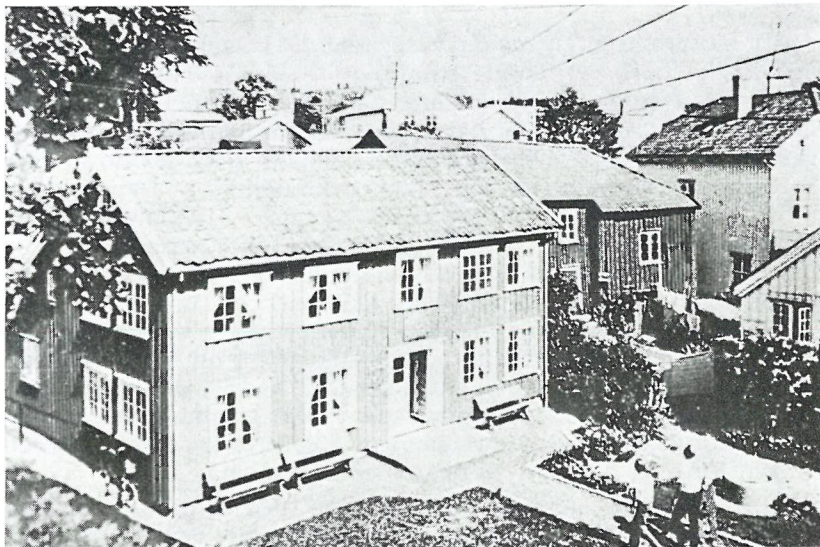
Gjenreisningen av Reimannapoteket fyller tre funksjoner, nemlig at vi tar vare på et betydelig Ibsen-minne fra hans apotekerlæring-år 1844—47, at vi gjenreiser et 1700-talls hus i sitt rette miljø og i bevaringsverdig område av byen, og at vi får et hus til utstilling av Dahlske skoles samlinger.

Den 18. februar 1972 bevilget Norsk Kulturråd 80 000 kroner til gjenreising av Reimannapoteket.

Norsk Kulturråd besøkte Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum i 1969, og viste stor interesse for muséene og samlingene i det nyinnredede sjøfartsrom.

Når en ser tilbake på de 58 år som er gått siden Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum ble opprettet, kan de fullt ut forsvare sin kulturelle plass i samfunnet. De dyktige grunnleggere har vist ved sin innsats at et bymuseum har stor verdi som oppdragende faktor, og når det gjelder Ibsenhuset går det klart frem at en liten by kan skape et miljø av internasjonal klasse om vår største dikter — Henrik Ibsen.

Reimanngården — en ny kultur- institusjon i Grimstad

Med Lillebil og Tancred Ibsen som æresgjester ble Reimanngården innviet av ordfører Gudmund Hytten 1. juni 1973. Til stede var ellers blant andre fylkesmann Henrik Svensen, direktør Ingeborg Lyche i Norsk Kulturråd, apoteker Reimanns sønnesønn Tryggve Reimann, formannen i Ibsenforbundet dr. philos. Einar Østvedt, formannen i Aust-Agder fylkes kulturutvalg Odd. Chr. Fiane og medlemmer av formannskapet.

Det er først og fremst formannen i styret for Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum, Lisen Bergshaven, som har æren for at Reimanngården nå er blitt gjenreist. Bygningen har fått en meget heldig beliggenhet i Vestregate, og den er allerede blitt et viktig kultursentrum i kommunen. De små intime rom i Reimanngården er populære utstillingslokaler for bildende kunst.

Den siste seilskute på Grimstad havn 1935

Av Birger Morholt

For sjøfartsbyen Grimstad vil 6. mai 1935 danne epoke ved at den finske bark «Oakland» som representant for seilskutetiden seilte inn fjorden og lot ankeret falle ved Ulehaue og Rønneslandet for siste gang. For dem som så dette denne vakre vårdag var det et stolt syn, men også fylt av vemod. Byen hadde jo ikke hatt en regla skute på havnen siden bark «Dagny» av Bangs rederi med Conrad Jacobsen som fører lå der i 1923, — utenom en dansk skonnert i mellomtiden. På Groosefjorden tok «Oakland» røyl og bramseil, og etter hvert også de øvrige, unntatt stompene. Mesanstangen var rigget ned allerede før skuten forlot Mariehamn. Reisen som tok 9 døgn, var forløpet under gunstige værforhold. Nå møtte «Oakland» sin skjebne i Grimstad for å bli kuttet opp bit for bit ved Norsk Skipsopphugnings Co.s bedrift på Odden. Fartøyet's reder var Arthur Andersson i Mariehamn. Føreren het Arvid Abrahamsson og styrmannen Algot Abrahamsson. Besetningen forøvrig besto av 13 unge menn fra Åland.

«Oakland» som hadde ført en skiftende tilværelse, var en førsteklasses seiler. Under første verdenskrig var den norsk med Kristiansand som hjemsted, senere svensk og fra 1928 til 1935 finsk. Som enkelte andre skuter hadde «Oakland» sin devise, sitt tankesprog, på veggen i salongen hvor man kunne lese «What do you think?» Ja, hva skulle vel en besøkende tenke da han gikk ned lederen etter å ha vært ombord i den siste seilskute på Grimstad havn. Tanken gikk uvilkårlig til de dager da skipsverfter og stilrene seilskuter dominerte næringslivet og tilværelsen i Grimstad-distriktet, hvor det kunne ligge opp til 20 skuter i havneområdet på én gang. Da det ble slutt med treskutene, overtok jernskutene, så dampskipene, motortankerne, kjempebåtene og så videre. Bare i noen få land og byer holdt en og annen seilskute stand til slutten av 30-årene, men da var man også kommet til veis ende. Den siste gigant på området var skipsreder Erichson i Finland som hadde kjøpt opp og eide over 30 seilskuter ved

slutten av sin storhetstid. Men i 1935 lå 20 i opplag, et forhold som talte sitt tydelige sprog.

Hvordan tok så byens folk dette overraskende og siste skutebesøk? Jo, med entusiastisk glede. Det var ved middagstid det ryktes at en skute for fulle seil krysset opp mot Risholmssund i frisk sydvest, — noen hadde sett det fra toppen av Binabben. Den ville være inne i løpet av en time. For en opplevelse, tenk en seilskute var i farvannet! Smågutter løp med ilfart mot utsiktsstedene, og tidligere sjøfolk og andre interesserte som engang hadde hatt sjøfolk i familien, kom i prat i gatene om den tid da Grimstad hadde innregistrert et par hundre livskraftige seilskuter, skipsverfter i annen hver vik fra Morviga til Fevik, omgitt av en atmosfære av arbeidsvilje, tjærelukt, forsagelse, romantikk og staute sjøfolk med en verdensomseiling bak seg. I sær var det folksomt på Kirkeheia hvor tilskuerne kom med begeistrede bemerkninger. Noen sa synet av «Oakland» var gull verd, og en eldre dame fikk tårer i øynene etter å ha sett denne prektige skute duve inn Groosefjorden. Hva folk på Møllerheia, Lillerore og Varden sa, gikk sikkert i samme dur.

Krohus, herberger og gjestgiverier i gamle Grimstad

Av Birger Morholt

Gamle tiders krohus, herberger og gjestgiverier var ett, — våre dagers kaféer, spisesteder og hoteller er noe annet, men begge kategorier verd en omtale.

I lille Grimstads oppvekst og gryende tilværelse var det utvilsomt endel krohus hist og her hvor det ble solgt og skjenket brennevin og pott-øl. Bak Reimannapoteket mot Vestregatens utløp mot syd skal det ha vært et slikt vertshus, som bar det odiøse navn «Lille helvede», en betegnelse som forsåvidt sier det som skal sies.

Da Jørgen Peder Eriksens hus nedenfor Reimannapoteket ble revet i midten av 50-årene fant man i haveområdet en ovnsplate som etter omfang og utseende kunne ha tilhørt et krohus eller bevertningssted.

I 1607 nevnes strandstedet Grimstad i en befaling fra Kristian IV til lensmannen over Mandal, Nedenes og Lister lene, om at Grimstad kun skulle ha ett krohus, — antagelig for å bremse drikke-ondet.

Titelen herbergéer forekommer ofte i Landgraff's nedtegnelser om forhold i det gamle Grimstad. I midten av 1700-tallet kom monsieur Johan Teutz til Grimstad, av en eller annen grunn. Han bosatte seg der, giftet seg med Guri Tronsdatter, og bodde i det senere benevnte «Teutzhus» ved Lilletorvet. Han drev både som skredder og gjestgiver. Han døde i 1803. Da «Teutzhuset» ble revet og tomten frigjort, lot skolebestyrer og kirkesanger Johan Lindqvist i 1886 bygge det store hus «Torvet nr. 92». Etter Lindqvist's død kjøpte skipsreder og kjøpmann O. R. Føreid huset. Nåværende eier er kjøpmann Kristen Mørland.

Urmaker Kristian Julius Demant bosatte seg 1820 i Grimstad. Hans siste oppholdssted var Odense. Han giftet seg med enkefru Birgitte Sofie Falckenberg, og drev som urmaker og herbergerer (gjestgiver) i Storgaten nr. 54, vis à vis det nåværende Sam-

virkelag. I vår tid eier bakermester Erling Morterud huset. Demant kjøpte i slutten av sin Grimstad-tid et jordstykke på Berge, og lot bygge et hus han kalte «Alders Hvile», et navn enkelte fremdeles benytter. Demant burde huskes bedre som banebryter på fotografiens område, enn som herbergerer, — han var den første på Sørlandet der eksperimenterte med daguerrotypering. Han døde 1866 i København.

Hus nr. 35 i Løkkestreet vis à vis Munchs plass, ble oppført 1812 av kjøpmann Simon Simonsen. Bakermester Ole Johansen kjøpte huset i 1851, men solgte det etter endel års forløp til kjøpmann Nils Terkelsen. Han døde 1891 og enken solgte i 1892 huset for 7200 kroner til et andelslag som ga det navnet «Grimstad Nøkterhetshus». I utbygget var det i annen etasje en liten «sal» som ble benyttet til møter, og salen hadde endog en scene. Den siste periode av Understøttelseskassens levetid holdt seilskutefolkene den årlige generalforsamling på «Salen», mens den etterfølgende selskapelige tilstelning ble utført i spisesalen i første etasje. Dette var da familien Hauge eide kaféen, og hadde foretatt en omfattende modernisering. Før Hauges tid drev frøken Thea Hagen «Nøkterhetskaféen». Det var den gang «spilledåsene» spilte sitt siste vers.

Syd for «Peder Madsens gang» mot Østregate og Ibsenhuset var det omkring århundreskiftet i kjelleren til bakermester Morterud's hus (i våre dager) et lite spisested som Kafé-Netta drev. Der var det spesielt distriktets fiskere søkte hen for å få seg en sterk kopp kaffe og en nærende «kløvning», på formiddagen. Det fortelles at en vanlig kopp kaffe kostet 5 øre, og med breiddfull skål i tillegg, 7 øre. Om Nettas etternavn vites intet, men på den annen side vet man at hun var et prektig menneske, som gjorde det hun kunne for å klare seg i kampen for tilværelsen. Hun fikk ikke nyte godt av velstandsøkningen.

Andrea Naudenes og søster hadde ikke kafé i ordets rette betydning, men en primitiv liten frihandel med sjokolade, «negerkysser», drops og andre slikkerier, samt servering av brus og «tørre» kaker, ved enkelte anledninger. I sommersesongen solgte de også frukt, og den ene av søstrene møtte hver dag frem på Dampskipsbryggen ved Breviksbåten og Fembåten ankomst, for å selge jordbær og kirsebær til passasjerene. Jordbærene kostet 25 øre kurven. Til sammenligning kan nevnes at de første jordbær sommeren 1971, ble betalt med 11 kroner pr. kurv. Søstrene Naudenes som levet i en hard og nådeløs tid var strevsomme og ærekjære mennesker. De hadde utsalget i hjørnehuset hvor nedre Tverrstrede krysser Storgaten.

Knut Persens Kafé styrt av fru Persen med stor dyktighet, lå i Juskestrædet i det hus Oluf Olsens kjøttforretning var. Det var en kafé med et visst miljø, representerende en rest av det gamle Grimstad omkring århundreskiftet. Kundekretsen var især bønder, hest- og kveghandlere samt travsportsfolk, f. eks. Ludvig Longum, Hjalmar Heimdal, Flatland. Noe som vakte oppsikt, var at Knud Persens Kafé kunne by sine gjester musikkunderholdning fra en amerikansk fonograf med rull og trakt, — en av de første fonografer i Grimstad-distriktet.

Bakermester Peter Johansen hadde forretning og kafé i det tradisjonsrike hus i Storgaten hvor Kristian Pharo i sin tid residerte. Eier i dag er bokhandler Leif Dalen. Kaféens spesialiteter var naturlig nok finene bakverk i form av fløtekaker, og spesielt var de såkalte «7-øres» i skuddet. 17. mai var det ekte og førsteklasses iskrem til 25 øre, servert på en asjett, som lokket salget. Den første tid av kaféens eksistens kunne man også få kjøpt portvin. — Grunnlaget for kaféens drift falt bort etter som årene gikk, og opphørte helt lenge før bakerforretningens slutfase.

Thomine Fjelldals Kafé i 2. etasje i den lagerbygning Havnevæsenet engang hadde ved Dampskipsbryggen for inn- og utgående varer sjøveien, var et enkelt spisested som spesielt fiskere gjorde bruk av. Huset ble revet i midten av 50-årene. Kaféen hadde sin beste tid den gang Fiskebryggen var like i nærheten og fiskerne solgte fangsten fra sjekter og makrellskøyter og lå ved bryggen det meste av dagen.

I slutten av 20-årene var det en liten kafé i første etasje i hjørnehuset hvor Torvet møter Henrik Ibsens gate (før Østregate). Det var et hyggelig og rolig sted for dem som ville ha en god kopp kaffe.

Ola Rasmussen Deidalen og hustru gjorde for en snau menneskealder siden det de kunne for å skape en levedyktig kafé i det forholdsvis store hus ved Smith Petersens gate og Skolegaten, hvor nedre seksjon av Creditbankens nybygg står i dag. Men det lyktes ikke, selv om Ola Deidalen ikke var ukjent i faget. I sine yngre år drev han «Kafé Grimstad» på Olav Ryes Plass i Kristiania.

«Hauglands Kafé» i Storgaten i huset Grimstad Varehandel er, hadde i gamle frøken Hauglands tid og senere da en slektning overtok, stor søkning av folk fra by og land, med bønder i majoritet. Hestetorvet lå like i nærheten. Det ble kjøpt kaffe, kløvninger og kake, lest aviser og dertil røkt i «vilden sky». Søndager var det spesielt ungdom som invaderte kaféen, men da de økonomiske forhold den gang ikke var noe å skryte av, ble kjøpekraften der-

efter. Kanskje en flaske brus, en kake eller en kopp kaffe. Ellers spilte man dam, — og diskuterte.

I lengst forgangne år den gang Ludvig Longum eide det store huset øverst i Juskestrædet (i dag Bondeheimen, Landvik Mållags) var «Barbros Kafé» en realitet en begrenset periode. Vertinnen var tilflytter, i slekt med Longum, og barna kalte henne tante Barbro. Utenom den nærmeste krets var det ingen som kjente hennes etternavn. Hun var et naturlig og fredelig menneske, og dertil en god og tillitsfull tante både for store og små. Logum drev privathotell i 2. og 3. etasje og leide dertil ut staller i tilbygget til plassering av hester og kveg. Det var livlig i Juskestrædet i de dager, og ikke minst hestekarere og kveghandlere fant veien til Barbros Kafé. — Da Landvik Mållag 1921 overtok eiendommen, åpnet «Kaffistova» og «Bondeheimen», ble det etter hvert foretatt omfattende modernisering som spesielt kom spisestedet i første etasje til gode. Bondeheimen i Grimstad har hatt og har et godt omdømme, også når det gjelder vanlig kafévirksomhet og middagsservering. — At en typisk sørlandsrett som kompe står på menyen én dag i uken, sier seg selv.

Torvkaféen, med servering av middag, kaffe og ellers det bransjen tilsier, hadde i den lange årrekke fru Helga Hansen var eier og daglig leder en stor kundekrets av Grimstad-distriktets folk og av tilreisende. Kaféens beliggenhet i byens sentrum var ideell. Dertil var vertinnens evne til å behandle publikum og omgås folk utenom det vanlige. Ved siden av betjeningen hadde fru Hansen stor hjelp av sine døtre etterhvert som de vokste til. I det hele tatt var restauranten et sted folk hygget seg i pene omgivelser og fikk god mat. Helga Hansen var datter av Knud Persen og frue, som i deres tid drev «Knud Persens Kafé» i Juskestredet, og hadde således en tradisjon å føre videre. I de senere år har det vekslet med innehavere av «Torvkaféen».

Det var bakermester Johannes (Johs.) Johansen og fru Mimi Johansen som i 30-årene og fremover hadde «Grand Kafé» i Storgaten i tannlege Havstads hus, tidligere Anders Isachsens. Denne kaféen kunne glede seg over en stor kundekrets, men så besatt også vertinnen en sjelden evne til å omgås mennesker. Det var et hyggelig sted å stikke innom på formiddagen.

Av populære kaféer og restauranter i senere tids Grimstad er «Bergshavens» i sentrum, bakermester Tore Sam. Bergs vis-à-vis Grimstads Sparebank, Victoria Hotells «Henrik», «Villa Ernst» ved den gamle bygrense i øst. Bakermester Sigurd Konsmo opphørte med sin forretning og kafé for en tid siden. Lenger tilbake

var det slutt med driften av kafé og restaurant «Centrum». — Av gamle dagers hoteller som også mottok faste formiddagsgjester, var Bangs «Victoria», «Møllers Hotell» og frøken Bergs «Central Hotell».

Dermed skulle det vesentligste være sagt om en meget viktig funksjon i den menneskelige tilværelse, i gammel og ny tid.

Hørebilder fra Grimstad

De fire minikåserier nedenfor er hentet fra Grimstad-innslag i kringkastingen.

NORSKAMERIKANERE

Da min onkel Andreas kom hjem fra Amerika, ble det spennende i Storgaten.

Hans spraglete slips og yankee-joviale korpus skinte som en påfugl mellom Hestetorvet og Føreids hjørne, enda han var Grimstad-mann innerst inne og hadde vært visergutt på Samvirkelaget. Han var samtaleemne ved alle middagsbord, og begivenhetene ynglet omkring ham i form av dollarklokker og rulleskøyter og økende valutareserver i Sparebanken.

Det er ikke lenger på det rene om han hadde gjort sin lykke som fjøsrøtter på en farm i Minnesota eller som vinduspusser ved Battery Place, Manhattan. Men sikkert er det at han tok luven fra hvilken som helst jordomseiler og Tryggve Grans sydpolferd, og hva man ellers måtte ha å stille opp med.

Norskamerikaneren var et fenomen utenfor konkurranse. Når Stavangerfjord hadde ligget ved kai i Kristiansand, dukket han opp i de sørlandske byer og bygder som en ambassadør for håp og fremskritt. Han hadde vekslet sine drømmer i dollar, og selv om drømme kunne være mange og dollarne få, bragte han ofte en Marshall-hjelp som satte nytt mot i herredskassereren.

Vi må heller ikke glemme den kvinnelige Amerika-farar. Hun hadde hatt huspost hos Roosevelt eller Rockefeller, for det hadde de alle sammen. Men selv om hun var aldri så amerikansk i fjær og farver, var hun fremdeles Olga i Svingen. Hun snakket engelsk med Fevik-aksent og uttalte New Jersey så det smakte som sjokolade.

Men disse små portrettene er i ferd med å bli gamle og avblekede. Nå har vi opplevd kortslutningen mellom to kontinenter. Vi møter våre venner norskamerikanerne blant koffertstablene på Kjevik flyplass, hvor de ter seg som folk flest, som AFS-stipendiater eller husmødre på slektsreise.

Og vi vet aldri om de kommer eller går. De er blitt Atlanterhavspendlere. Så langt pensjonen rekker svirrer de frem og tilbake mellom USA og Norge — på leting etter det beste i to nasjoner.

De burde få sitt minnesmerke mens vi ennå husker dem som de engang var. Det skulle bli et monument over eventyrskikkelsene i sørlandsk historie, mennesker som var med og bygget to land. Vi skylder dem en liten takk for jobben — og for rulle-skøytene.

BYDELSPATRIOTER

Ingen by er så liten at den ikke kan ha sine indre territorier, hvor den brave borgerånd er arealmessig fastslått, og hvor patriotismen brått skifter fortegn ved neste hagegrind.

I den sørlandske lille storgate som smøg seg suverent mellom bydelene, vokste man opp i et totalt ingenmannsland og måtte klare seg uten det glimrende adelskap som var forunt folk på Biodden og i Vestregate. Det hjalp ikke at man tjente som fryktløs leiesoldat i hver eneste indianerskog i nærheten og verget stammens ære både oppe og nede i byen. Da man ble voksen og skulle ut i verden og møte bysbarn i Bergen og Brooklyn, måtte man leve med sin fornedrelse: man var ikke fra Vestregate.

Den gamle bydelspatriotisme kunne være et uttrykk for mennesker som ikke fant småbyen liten nok. De gode kristne bodde alltid i nabolaget, og man gjorde best i å tilknappe seg en smule overfor folk nederst i bakken. Man kunne aldri være helt trygg på slike individer, som la søndagsturen til en annen holme og tilmed hadde slekt i Arendal.

Men denne smålåtne isolasjonisme var fjernt fra den kalde fremmedgjørelse som vi kjenner i moderne blokkbebyggelse.

I grunnen var det en raus og varmhjertet selvgodhet. Man levde i en superfamilie og kjente naboens syltetøy like godt som sitt eget.

Om nettopp interessen for naboens krukke skulle bli overdrevet en tanke, så skjedde det som oftest med humør. Og i humoren glimtet fellesfølelsen. Makrellfangsten ble delt med alle som ville ha, og gresset som grodde mellom brosteinene, var like grønt for alle.

Nå går asfaltveiene i sorte mønstre utenfor den gamle by, og husbankhusene formerer seg i guttegjengenes tapte indianerskog.

Vel har naboens katt sin goodwill også her. Man drøfter farge-TV'en over hagehekken. Og kanskje lar man samholdet manifestere seg i en plastrød fellesgarasje — etter ekstramøte og kvalifisert flertall i velforeningen.

Som tilflytter og nykomling skal man nærme seg sin neste med velbegrunnede nyttetiltak og foreskrevet nabovarsel.

Verden er blitt vid omkring oss, og det nye byggefeltet kan aldri få den hermetiske fortrolighet som barndommens gater hadde. Men når vi har bodd der lenge nok, vil vi gå over veien og låne egg til pannekakene hvis det trengs, og vi vil utveksle bekymringer for piken med meslingene, dollarens fall og hvor det hele skal ende.

Spørsmålet er om vi kan beholde evnen til å leve hvor vi bor. Og liv betyr alltid et forhold til medmennesker.

VÅREN 1973

Det var en tid da våren kom til Grimstad med årets første stråhatt i Storgaten. Det staselige hodeplagg ble båret med borgerlig aktverdighet, men hadde også et tilmålt anstrøk av sommerlig lettsinn, verdenseleganse og Fred Astaire. Ble søndagsværet godt, kunne man gå spasertur til Solbakken med stråhaten i hånden og nyutsprungen blåveis i knappullet.

Men i våre dager kommer våren uten stråhatter — og nesten uten blåveis. Ikke engang disse små forjettende fargeklatter er der som før. Hvitveisen derimot holder muntert stand blant plastposer og oljeflekker. I Groosåsen har man tilmed funnet en hvitveis som var blå av farge. Ja, sannelig er det blitt nye tider.

Men i alle fall: det blomstrer omkring oss, mer enn i noen annen vår, etter en fattigmannsvinter med gode kroner spart på brensel- og brøytekonto. Og vårens blomsterglede har også satt sitt preg på byens konkurransejagede kjøpmenn, som er gått over til *flower-power* i sin kamp om kundene. Da Grimstadfolk forleden dag skulle gjøre sine innkjøp i Øvre Storgaten, fikk hver og én sin smørgule påskelilje som et vårlig utropstejn over melkekartongene.

Ja, det skjer så mangt i Øvre Storgaten i disse dager. Helmers hus og hage og et godt stykke av heia innenfor er skåret drastisk bort for å utvide det lille hestetorvet til et stort biltorr i overensstemmelse med tidens krav. Når det gjelder det å gi plassen den rette utforming, så den ikke skal bli liggende som en bilismens

slagmark i det gamle bymiljø. I teknisk etat er man i tvil om hvordan man best skal gripe saken an og har derfor utskrevet en idékonkurranse om spørsmålet. Og det ser ikke ut til å skulle bli mangel på forslag. Fra kjøpmannshold er det såmenn fremlagt plan om å bygge en *musikkpaviljong* på stedet. I så fall ville man antagelig få Sørlandets første *drive-in-konserter*.

Ellers er det den tradisjonelle bryggeslengen som synes å bekymre Grimstadfolk denne våren. Da avgjørelsen skulle tas om motellbygging på den gamle Dampskipsbryggen, våknet plutselig glemte minner om Excellensen, Dronningen og Kristiansand og hyggetreff mellom jordbærkasser og melsekker. Et motell på så hellig sted ville man ha seg frabedt. Så ligger Dampskipsbryggen fortsatt øde og forlatt, og kanskje kunne man trenge en idékonkurranse også her.

I mellomtiden møtes man på andre brygger. Her skinner blanke plastbåter i lange rader, klare for eksport. Men der er også plass for den velbrukte tresjekta, for malingpøser og tauverk, nettopp slik det *skal* være om våren når man treffes for å diskutere byen og båten og sommeren som skal komme.

MINNER FRA MØLLERS SAL

En by uten hotell er et ugjestmildt og penibelt paradoks midt i sørlandsk reiselivlighet og et distrikt med ambisjoner. Men det later til at nettopp dette skal bli tilfelle i Grimstad ut på høsten. Bjarne Stabel har solgt sitt Victoria Hotell til en forretningsmann med helt andre interesser enn hotelldrift, og i stedet for en handelsreisendes noe stillferdige liv skal lokalene bli fylt av moderne butikktravelhet.

De kommunale myndigheter har lenge vært opptatt av hotellsituasjonen i Grimstad. Nå må de se hotellet forsvinne mellom fingrene på seg, men vil iallfall ikke sitte med hendene i fanget når det skjer. Riktignok kan man ikke fremskaffe et hotell i en håndvending uten å gjøre som ved byens 100 årsjubileum i 1916, da man reiste et enormt telt på hotellplassen og skålte med både statsråd og biskop mellom teltstengene. Men kommunen vil, i det minste legge forholdene til rette, som det heter, og i første omgang er man i marked for en passende tomt til det nye hotellprosjektet.

I sakens anledning bør vi ofre noen små minnestreif på det gamle etablissement i Storgaten, hvor en gang byens eneste bud med verdighet iførte seg sin generalslue og sin trekkevoغن når

«Dronningen» tutet ute på fjorden, og hvor turistene kunne falle til ro mellom farefulle ekspedisjoner til Skiftenes og Hørte.

Fremfor alt hadde man her Møllers Sal, byens staselige festivitetslokale gjennom flere generasjoner. Her holdt de aktverdige fedre sin befriende sexa når de hadde sett fylkesmannen vel av gårde, og her svingte seg juleball-polonesen etter forventningsfulle uker over kjolesømmen.

I 1890-årene ble der tilmed bygget en scene ved hjelp av innsamlede midler. Scenen i Møllers Sal var lenge det opphøyede kulturelle stade for omreisende musikanter i kjole og hvitt, blyge diletstantkomedianter og evigunge Geburg Aasland i Folkeakademiets glansperiode.

Og det var danseskole i Møllers Sal. Det var her byens håpefulle sønner lærte å føre seg i verden til akkompagnement av den lokale trio eller grammofonens skrapende Al Jolson og Tino Rossi.

Den modige yngling gjorde sitt første virkelige karstykke på denne parketten og bød opp til en fryktsom foxtrot i valsetakt, mens livets første drama utspilte seg til den samme musikk hos en Olaf Bullsk Elvira.

Nå er Møllers Sal bare et værelsesnummer i resepsjonen. Og snart vil den ikke være Dét engang. Bare en liten beskjeden melodi blir tilbake, romantisk naturligvis, men ekte, og den kan ikke kjøpes for et kronestykke på en jukebox.

B. B.

Grimstad under okkupasjonen

Av G. E. Gundersen

Blant G. E. Gundersens etterlatte papirer finnes kopi av et brev til en slektning i USA, datert 30. oktober 1945. — Derfra er hentet følgende skildring av okkupasjonstidens Grimstad.

Da krigen begynte i 1939, trodde de aller fleste av oss her at vi skulle kunne gå klar den på samme vis som i 1914, selv om vi nok regnet med at sjansene var noe mindre denne gang. Men tiden gikk jo, og alt så bra ut helt til de første dager i april 1940. Da begynte vi å bisne på det, for de nyheter vi hørte i radioen var langt fra tilfredsstillende, og da vi den 8. april i kveldsnyhetene hørte at en stor tysk flåte var på vei opp fra Øresund — ja, da var vi nesten sikre på at det ble krig her også.

Som du kanskje vet, har jeg i de senere år vært mye med i det kommunale styre og stell i Grimstad. Har vært med i bystyret i ca. 20 år, var varaordfører i 1934, ordfører i 1938 og det meste av 1939, hvilket år ordføreren var bortreist til ut i september, hvoretter jeg gikk tilbake til varaordfører igjen. Det var jeg også i 1940.

Personlig har jeg ventet på krigen og dens vanskeligheter helt fra våren 1939 — da satte jeg for første gang tobakksplanter ut i haven for ikke å risikere å bli tobakksløs igjen, og jeg husker godt at formannskapet nærmest lo av meg da jeg engang i et møte fortalte dem det. Men det viste seg jo at det nok trengtes tobakk, selv om den ikke ble som den vi ellers fikk. Dessuten dyrket jeg opp et mål jord som jeg hadde kjøpt ved siden av den gamle kirkegården, som ligger i tilslutning til huset vi bygde i 1920, og det er ikke så lite poteter og grønnsaker vi har tatt inn av det i disse trengselens år.

Som du vel vet, har vi det ikke flust på noen måter med matvarer her, men det har gått — og vi har kommet så noenlunde igjennom, selv om det nok må sies at en mange ganger kunne bli lei av salt fisk og sild og lutefisk og salte greier på alle vis. Det

verste var dog at selv salt fisk og salt sild ble uhyre vanskelig å få fatt i på slutten. De første årene ville nemlig ikke tyskerne ha noe av dem, men etter hvert som matforsyningen ble verre nede i Tyskland, tok de og sendte nesten alt mulig derned.

Det ble derfor til at en måtte forsøke å få lurt til seg noe sild når de fisket her utenfor om høsten, og få saltet den ned. På det vis greide vi hjemme oss ganske bra med det. Likedan måtte en gjøre med makrell, men den var enda verre å få fatt i. Sommeren igjennom var den beste tiden for oss, for da lå vi utpå og fisket selv, og da levet vi bong med mye fersk fisk. Det rare var nemlig at alt mulig forsvant fra markedet — selv fisk, som Grimstad ellers har hatt i overflod av, ble som du vil forstå nesten umulig å få fatt i.

Det ble derfor å forsøke å få fatt i matvarer fra landet, og Grimstad har et meget godt oppland — Reddal og Landvik bl. a. så jeg tror jeg tør si at det ikke er mange som sultet her. For bøndene viste en enestående vilje til å hjelpe byfolk. Enkelte var det nok som benyttet anledningen til å selge så dyrt som mulig, men noe vesentlig «svartebørs» tror jeg ikke vi har hatt her.

Nåja, det kan være nok om maten. Vi er som sagt sluppet forholdsvis heldig fra det her i byen, men det har nok vært atskillig verre i de større byene. Fra Arendal og Kristiansand kom folk i haugevis til Reddal for å forsøke å få med seg noe spisendes. Fikk de poteter eller kålrabi eller noe annet de kunne spise, var de overlykkelige. Men brakkebaroner og slikt ødela mye for de alminnelige folk ved å betale alt for mye for varene, og på den måten kom noen enkelte inn på «svartebørspriser».

Klær har det heller vært verre med. Og det har vært omtrent likedan både for byfolk og landsfolk. For klærne ble jo slitt ut, og det var nesten umulig å få noe igjen. Dog vil jeg ikke klage så mye for vår egen del. Vi hadde ganske godt med klær da krigen begynte, så selv om dressen og frakken måtte vendes både en og to ganger og omsyes, så har vi dog sett noenlunde skikkelig ut. Det verste var klær til barna — du vet vel at jeg har en datter som nå er 22 år og en sønn på 18 år. Til dem har vi måttet høre så godt vi har kunnet og sy om av våre klær, så også de har sett antagelige ut også i klesveien.

Og da jeg som bankmann, og derfor godt kjent med folk rundt i bygdene har hatt nokså lett for å få høkret til meg litt av hvert, så har vi ved hjelp av det vi dyrket og avlet sjøl hjemme kommet forholdsvis bra gjennom krigen. Jeg har i alle år omtrent hatt kani-
ner og høns, og det har jeg da også drevet med under krigen. På

den måten har jeg skaffet ikke så få kilo kjøtt til huset. Og så har vi jo hatt egg — en vare som nesten ikke kunne fåes.

Det ble jo rart etter hvert som de fleste varer forsvant og vi fikk surrogater for nær sagt alt mulig, men det rare var at folk mange ganger syntes å like surrogater like godt som den ekte vare. Og jamen finnes det dem som nå da kaffen er å få, synes det smaker bedre med surrogatkaffen.

Nåja, det var det. Så får jeg gå tilbake til det andre.

Høsten 1939 og vinteren 1940 holdt vi på med noe som vi kalte for evakueringskomitéen. Den skulle sette opp en plan for hvor folk måtte dra hvis det ble nødvendig å reise fra byen. Det samme gjorde de i alle byene i Norge, og folk fra Kristiansand skulle således flyttes hen til Landvik, så vi i Grimstad bare ble tildelt en del av Øvre Landvik til å sende våre folk.

Denne komitéen var jeg formann i, og vi hadde bl. a. vært i Oslo for å konferere med justisministeren. Da var vi sammen alle fra Risør i øst til Flekkefjord i vest, og vi forhandlet med myndighetene, men resultatet herav ble heller negativt. I regjeringen regnet de nok ikke med at vi skulle komme med i krigen, så der inne i sentraladministrasjonen syntes de nok vi var noen svære masekroker. Men derfor var jo også alle ting så dårlig forberedt av den da vi virkelig kom inn i krigen.

Hin minneverdige 9. april tørnet jeg ut ved 7-tiden for å høre på nyhetene kl. 7.30, men før jeg rakk å kle på meg ringte telefonen fra en skipsreder her. Det var datteren som i fortvilelse spurte: «Å, Gundersen, hva skal vi gjøre — tyskerne har kommet inn i landet, — de holder på i Oslofjorden og ellers!»

Det var jo ikke noe oppløftende akkurat, men jeg fikk da fortalt dem hva de burde gjøre, og da jeg så satte på radioen, ja, da fikk jeg høre at den onde var løs i landet. Og i fykende fart fikk Ole og jeg (Ole var kommet hjem rett før) fatt i en lastebil og sendte mor, min kone og barne, og Nora og Ingrid opp til en gård banken hadde i Toskedal i Øvre Landvik. Der hadde jeg for lenge siden tinget plass til familien, så de var forberedt på å ta imot denne.

Da lastebilen var klar til å kjøre, kom Johan Lehland, og så ble Marte og Edith med gutten, Ediths mor og hennes to brødre også med oppover. Så jeg skal si det ble fullt der oppe. Nå var det to gårder der, så de måtte dele på seg, men de var da 8 mennesker i 14 dager i et værelse på ca. 16 kvadratmeter.

Ja, jeg skal si det var liv i gamle Grimstad den dagen. Bilene føk opp og ned med folk med alle mulige slags klesplagg og inventar, så da kvelden kom var det ikke så mange hundre igjen i byen.

Ole var hjemme og var kokk, og Johan og Claus var med hjemme og fikk mat, men det ble sannelig ikke mye spising de første dagene.

Nå viste det seg heldigvis at byen vår ikke ble utsatt for noen bombing, men det var der jo ingen som kunne vite den dagen.

Claus forsøkte å komme seg oppover til Evjemoen sammen med endel andre vernepliktige men de kom ikke langt før de fikk beskjed om å snu, — det var dessverre atskillige NS'er ute allerede så tidlig. Endel av guttene kom dog opp til Evje, hvor det var samlet forholdsvis mange. Og guttene hadde kamplyst og ville ta imot tyskerne som kom oppover Setesdalen, men offiserene — rettere sagt forresten, endel av de øverste — ville ikke, og derfor ble det ikke noen kamp der. Tyskerne truet nemlig med at de skulle bombe hver eneste gård opp gjennom dalen hvis nordmennene gjorde noe, og da alle de som hadde flyktet ut fra Kristiansand — som de gjorde helt vilt; hele evakueringsplanen gikk i stykker — var på gårdene, ville det ha blitt et forfederlig myrderi av sivilbefolkningen. Dette turde ikke offiserene ta ansvaret for, og derfor ble det ingen kamphandlinger å snakke om. En liten mitraljøseavdeling skjøt ned et fly som strøk oppover, og litt spredt fektning var det nede mot Kristiansand S., men det ebnet ut med det. Guttene — og spesielt grimstadguttene — var meget hissige, og de holdt på å ville arrestere de offiserene som ikke ville gå med dem, men de andre var i flertall, så det ble intet av det.

Men vi hadde det ganske livlig her i byen de første dagene med å sende og ruste ut guttene som ville oppover med mat og klær så langt vi kunne. Det verste var at ordføreren vår ville nekte dette, og han ringte til meg som varaordfører og ville ha meg også til å være med på å nekte å bruke kommunens penger hertil. Nå hadde vi i vinterens løp og utpå våren hatt noe vi kalte «frivillig militær-opplæring», og der hadde jeg også vært med. Jeg var ikke med noe særlig på selve opplæringen, da den var beregnet på dem som ikke hadde noen militær utdannelse (i 1917 lå jeg nemlig på Gimlemoen i 247 dager, så jeg hadde nok greie på dette), men jeg var med i styret for dette som kasserer, så jeg svarte bare ordføreren at han ikke behøvde å bry seg med noe, det greide vi uten å gå veien om kommunen. Og det ble sannelig ikke småtterier vi sendte avgårde med guttene. Men det falt dessverre som alt annet i tyskernes hender, så vi hadde svært liten glede av det.

Men jeg skal si guttene var i humør da de kom tilbake noen dager etter. De lyste og bannet så det riktig sto etter, og hadde her bare vært noen offiserer som kunne ha stilt seg i spissen for dem,

så tror jeg de hadde gjort det som i Telemark; begynt en liten krig for seg selv mot tyskerne.

Nå, — kan hende det var best at det gikk som det gjorde.

Vi hadde vel fått ødelagt både byer og gårder, hvis det skulle ha blitt krigshandlinger her. Nå slapp vi fra alt slikt, og her omkring Grimstad har vi ikke fått noe ødelagt på den måten. Det eneste vi ha fått ødelagt er litt på noen hus på Haaøya ved at noen sjøminer som var drevet på land ble sprengt. Men det er kun for bagateller å regne sammenlignet med hva de har opplevet på Vestlandet og nordover.

8—10 dager etter at tyskerne var kommet i landet kom en tropp til Grimstad og slo seg ned her. Den ble nokså fort sendt oppover til Telemark, hvor kaptein Hannevig holdt til med sine gutter — og det var ikke mange tyskerne som kom fra det med livet. De kom ikke tilbake hertil — for det het seg jo at tyskerne ikke mistet noen folk her i landet, så det måtte ikke komme ut blant folk her. Men tyskerne sa det, at nordmennene, de skyter og treffer her!, og så pekte de på pannen eller hjertet, — da var tyskerne ferdig, og det var ikke mer å si om det. Tyskerne selv kunne ikke skyte, de måtte bruke maskingevær eller mitraljøse, — med geværet var de ikke noe tress.

Etter den første troppen kom et spesialkompani hertil, og dette ble her i over to år. Etter sigende var sjefen for kompaniet ikke nazist, og folk her trodde det gjerne, for faktum var at han holdt meget god kustus på sine folk, og vi fikk ingen grunn til å klage over dem.

Etter dette kompaniet ble det forskjellige, men stort sett var det greie folk, så vi må si at vi slapp greit fra det her i Grimstad.

Under denne tiden anla tyskerne festningsverk på Marivoll. Der kostet de på mange millioner, skjøt seg ned i heia, laget ganger og tunneler, bygget brakker og hus som nå ikke er verdt mange kronene, da det ikke skal brukes som festning lenger. På Vesøyhodet laget de også en festning og skjøt seg ned i knatten og slengte ut mangfoldige penger til ting som nå ikke er verdt en cent.

Ellers laget de maskingeværstillinger på de forskjellige steder i byen og omegnen, ja helt oppe på Vardåsen laget de en stilling.

Utenom dette raserte de skogene for oss rundt omkring — på Grooseveien, hvor jernbanen skjærer, raserte de derfra og opp mot Tønnevold, likedan på Binabben ned mot Kjellviga. Der ødela æ hele skogen slik at jeg — som i mange år har hatt med den å gjøre som medlem av styret i Selskapet for Grimstad Bys Vel og formann i den komité som steller med eiendommene — holdt på å

grine da jeg så den vederstyggelige ødeleggelsen de hadde gjort der. —

Etter hvert som en ble vant til å ha tyskerne her og skjønnte at de nok ville bli her en god tid, begynte folk å undersøke mulighetene for å skade dem, eller om det var mulig å få dem ut. En ble så lei av disse ekle «grønne» at en måtte gripe seg i ikke å spytte hver gang en passerte dem. Det var det forresten mange som gjorde og ble da trukket for retten og fikk strenge straffer for forhånelse av Wehrmacht.

Hjelpen fra England ventet vi på, og det er tanken på og håpet om den som mer enn noe har gjort sitt til at folket vårt ikke ga seg over. For jamen var det vanskelig å stå imot, når en så lenge vi hadde radioene satt og hørte på at tyskerne gikk frem overalt, og de fleste nazister her i Norge skriver seg fra den tiden, i 1940 og 1941.

Hjemme hos oss var vi heldigvis aldri i tvil, selv når det så mørkest ut tvilte vi ikke. Jeg har alltid vært litt av en historiker, og jeg hevdet at et slikt folk som det tyske nok kunne ha fremgang noen tid, men at det før eller senere ville få smekken og måtte gå tilbake. All historie viser det — og samme synspunkt har jo heldigvis over 98 prosent av nordmennene hatt.

Som det var hjemme, var det også i Sparebanken. Ingen i banken tvilte, og skolebestyrer Terland sa det da også mer enn en gang: «Det er så velsignet å komme ned til dere, for dere er så sikre på at alt skal ordne seg for oss». Og det holdt vi da på, som sagt, selv om nyhetene utefra var aldri så svarte.

Og da Amerika kom med i krigen, ja, da var vi helt sikre på at vår pine ville bli forholdsvis kort. At det likevel skulle trekke ut i flere år, trodde vi ikke — for da hadde vi ikke radio og hørte svært lite, så vi håpet bare at USA og Russland med sine kolossale ressurser skulle kunne bringe endskap på krigen fort.

Rodioen ble jo tatt fra oss nokså snart. Etter den tid var det nyhetene fra mann til mann vi satte vår lit til. Men de ble jo pyntet på så mange ganger, at de var svært lite å stole på. Enkelte ganger hørte jeg selv i radio — første gang lå vi langt oppe i Landvik på skauen — på vinteren var radioen installert nærmere på gården, så da var det lettere å høre. Fra den gården fikk jeg alltid sikre nyheter så lenge radioen var i drift, men da den var batteridrevet så varte den ikke så lenge, for batterier var det umulig å oppdrive. En stund greide det seg med lommelyktbatterier, men de brant snart ut, og da sto radioen et par år. Han som eide den var forresten frekk. I 1944 syklet han til byen med ikke mindre enn to

radioapparater og sendte dem med rutebilen til Arendal for å få satt dem i stand. Der var heldigvis dem som hadde batterier og materiell — det ble lurt unna tyskerne så mye som mulig — og etterpå hørte han hele tiden igjen.

Det var også apparater her i byen, men dem hørte jeg ikke på mer enn et par ganger. Derimot ble jeg stadig informert om nyhetene, så jeg var bra underrettet hele tiden. Folk var nokså uvørne. En kveld kom jeg inn til Leif Vik som bor i Nottosens forrige hus — der vi bodde da du var hjemme i 1914. Jeg hadde vært inne hos onkel Alfred og tante Aase — og da hadde de nettopp hatt på radioen og hørt nyhetene, — radioen sto midt mellom dem.

Det illegale arbeid for frigjøringen begynte jo nokså tidlig her. Men noen fart tok det ikke de første par årene. I 1942 var det vel først de fikk ordentlig sveis på det. Men da var de litt for uvørne, de unge som stelte med det handlet litt for åpenlyst fordi de trodde alt for godt om folk, og det var nærmest et mirakel at det gikk godt så lenge som det gjorde.

Johan Ribe Tellefsen — sønn av Jørgen Tellefsen fra Breivig ved Smørsund — var den som sto for det den gang. Han var medlem av Secret Service, men det var ikke så lenge før hele organisasjonen ble rullet opp vestenfra på grunn av en angiver. Tellefsen ble tatt og sendt til Arkivet i Kristiansand, der han ble forhørt og torturert. Men han var hard som fjell — ikke én ting fikk de rede på av ham. Derfor dro det litt ut før det ble noen flere arrestasjoner her. Men etter at politifullmektig Tau hadde rømt fra sin fangevokter (som nok var innforstått med ham) på rutebilen i Topdal, ble det fart i saken. Da ble det tatt endel, spesielt blant politifolkene, og utover høsten og vinteren ble flere og flere tatt. Det kulminerte 23/1 1943. Da ble det her i byen arrestert over 20, og stemningen her i byen og distriktet kan ikke beskrives. Den var så mørk, så mørk — for selv om vi håpet at de ville bli behandlet noenlunde bra, så gikk ryktene og fortalte om tortur så forferdelig at en ikke trodde en kulturnasjon kunne gjøre slikt. Dessverre har det jo vist seg at alle rykter, så fæle de enn var, var sanne og at torturen mange ganger heller var verre enn vi hadde hørt.

Hin 23. januar var vi akkurat begynt arbeidet vårt her i banken da lensmannen kom til skranken med en tysker (gestapist) og spurte etter Claus Lehland. — Ja, han er der inne, ble det svart. Tyskeren går uten videre inn i det indre værelset og spør om Claus vil være med på Ortskommandanturet.

— Javel, svarte Claus, og han virket like rolig som ellers. Han har nok vært forberedt på noe slikt, og en tur til ortskommandanten var ikke noe. Han skiftet av seg kontorjakken og tok på seg

trøyen mens tyskeren sto med begge hendene i lommene, — han holdt nok revolverne skuddklare. — Det var siste gang jeg så Claus, og jeg kommer aldri til å glemme det. Claus, som jeg hadde lært opp i bankarbeid — arbeidet sammen med ham i mange år, hegnet om ham så godt jeg kunne og hjulpet ham på mange måter opp gjennom. Nå var han blitt revisor i sparebanken og hadde en god stilling — hadde hustru og ett barn og dessuten ett i vente — ja, du kan nok ikke forstå våre følelser da vi så han dro. Det ble så dystert hos oss i banken — arbeidet gikk ikke; vi ble bare stående og se ut av vinduet. For etter at Claus var tatt, ble også flere av dem tatt og kjørt til folkeskolen, som tyskerne hadde til brakke, og vi så dem etterhvert.

En stund etter at Claus var tatt, kom Johan hæsblesende inn og måtte ha rede på Claus. Han hadde hørt det i byen, og nå var han så livende redd for at Borghild skulle få rede på det av noen utenforstående. Hun gikk jo i syvende måned med Lille-Claus. — Jo, han fikk høre alt sammen og satte oppover Storgaten. Rett utenfor Adressetidene var en tysk bil stoppet. Antagelig var Claus i den, for Johan stoppet der et øyeblikk og talte med en, og ville så løpe videre. Da ropte en av tyskerne på ham, konfererte med en lang liste han hadde, og dermed ble Johan tatt inn på skolen. Vi så ikke ham igjen på over to år.

Vi sto stadig vekk ved vinduene og så på dem som ble lempet ut av bilen og tatt inn på skolen. Jeg så den ene etter den andre som hadde arbeidet på Odden bli lempet inn, og da jeg fikk se Finn Haugland, ja, da var jeg sikker på at bror Ole også ville komme. Haugland og Ole arbeidet sammen, også på Odden i lengre tid. Og ganske riktig, — en liten stund etter kom Ole og ble lempet ut av bilen og inn på skolen. Han var visstnok den siste. Jeg tror den 22. eller den 23.

På skolen ble de alle sammen stilt med ansiktet mot veggen og kommandert til å stå slik uten å røre seg. De som kom først hadde altså stått i flere timer da Ole kom dit. Bare det, som vi jo hørte nokså snart, var jo en form for tortur som var umenneskelig, og det var en ikke så liten påkjønning for dem. Der måtte de stå mange timer uten mat. Vi fikk pakket noe mat og gikk på Ortskommendanturet for å få tillatelse til å gi dem den, men det var umulig å få rede på hvem som kunne gi tillatelse til det, — majoren eller kapteinen hadde intet å si. Det var Gestapo som rådet, og det var ikke før langt på kveld — rett før de ble stappet i en bil og kjørt til Kristiansand — at Edith fikk lov til å levere Johan maten. Da bilen skulle dra avsted med dem, var Storgaten full av folk som raste og bannet, men hva kunne en gjøre. Tyskerne hadde

våpen og folk i masser her hadde ikke engang en kruttlapp-pistol. Alt slikt var forlenget innlevert. Det hadde vel heller ikke nyttet. Vi var avmektige og vi måtte finne oss i det noen år til.

I Kristiansand satt noen av dem i kretsfengslet, mens de tyskerne trodde var blant lederne havnet på det beryktede Arkivet. Det var det verste, for der gjennomgikk de tortur, og i Kristiansand fortaltes at folk som gikk på Vesterveien rett som det var kunne høre fangene skrike. Det var forferdelig å høre på . . .

Fra Kristiansand ble de sendt til fangeleiren Grini ved Oslo.

Der gikk det jo på en viss måte an å komme i forbindelse med dem, men det var rett som det var at fangene hadde brev- og pakkeforbud, så det kunne gå uker mellom hver gang de fikk gi livstegn fra seg. Heldigvis var der dem som hjalp til å formidle brev og pakker til fangene, og på den måten ble de jo noe hjulpet.

I juni ble de sendt til Tyskland, alle de som hadde vært implisert i Sørland-saken, og Ole og Johan kom til Sachsenhausen ved Berlin sammen med noen, mens Claus og de andre ble sendt til «Ver-nichtungslager» — d.v.s. de kom til leirer hvor de ikke fikk lov til å skrive eller motta brev eller pakker. De skulle simpelthen forsvinne.

Ole og Johan fikk vi snart høre fra (Johan ble sendt ned noe senere enn de andre), og da fangene i den leiren fikk motta pakker, ble det herfra sendt kanskje mange ganger mer enn familien kunne unnvære. Men folk var svært hjelpsomme når det gjaldt tysklandsfangene, og når dertil kom at fangene fikk pakker fra Danmark, Sverige, Frankrike og andre land, så kan en skjønne det når de sier at det var pakkene som reddet livet deres. For den mat de fikk i leiren var så snau og så dårlig at de hadde krepert der også. Nå var de i den heldige stilling at de på grunn av pakkene kunne hjelpe også andre fanger, og derved reddet de utvilsomt atskillige menneskeliv.

Claus forsøkte vi å få rede på på mange måter, men det var først i desember at Ole skrev at Claus hadde det godt. Ole hadde fått rede på ham gjennom det registeret de norske hadde der nede. Men noe nærmere om hvor han var eller hva han gjorde, fikk en jo ikke. Noe senere hadde Johan også fått rede på ham, og dette lysnet jo opp endel for Borghild og Marte, så de kunne ta det noe mindre tungt. Men det har vært en hard påkjenning for dem, — kanskje mest for Marte som hadde to av guttene sine i Tyskland, og ikke ante noe om hvordan det sto til med Trygve og hans familie. I det hele tatt har dog hustruene til tysklandsfangene vært strålende — de har tatt livet som det falt seg, og de har hjulpet og hygget for andre så godt de har kunnet.

Ja, du kan tro mor tok det tungt den dagen Ole ble arrestert. Det var forferdelig å komme hjem da, enda han jo hadde vært gift og bodde ute i byen, så har Ole likesom vært mors gutt — og mor trodde jo at han snart skulle komme hjem. Han hadde jo ikke gjort noe, mente hun. Det var det samme som alle mødre og hustruer mente. De kunne ikke skjønne at guttene eller mennene hadde vært med på noe. Nå viste det seg jo at de nok var med alle sammen den gangen men for oss som var norske var det jo forferdelig at en ikke måtte ha lov til å arbeide for Norge.

I april i år begynte ryktene å svirre om at fangene fra Tyskland skulle sendes til Sverige, og da lysnet vi opp alle i Norge, for da visste vi de ville være reddet. Så da vi etter hvert fikk høre at de var kommet dertil og fikk rede på navnene, ja, da var det mange som var spent på om deres kjære var med.

Ole og Johan fikk vi fort rede på. Men Claus hørte vi ingen ting til før en av fangene skrev fra Sverige, slik at en måtte forstå at han nok var død. Etterpå fikk vi høre at han døde i en fangeleir i byen Melk i Østerrike. Han hadde hele tiden vært sammen med en annen Grimstad-gutt, og han skrev hjem da han ble så frisk at han klarte det (han måtte rett på sykehus i Sverige). Han skrev at Claus døde dernede i leiren den 2. mars 1945 — altså bare et par måneder før freden.

Den familien som har vært mest hjemsokt her i byen under krigen, er Dyviks. Fem gutter ble arrestert samme dag som Ole og Claus. En ble skutt på Trandum — en døde i Tyskland. Heldigvis kom de tre andre hjem i forholdsvis god behold. De hadde vært i Sachsenhausen sammen med Ole og de andre. — Olav Dyvik som ble skutt sammen med en annen Grimstad-gutt, Thorleif Tellefsen, var redaktør av Grømstadposten og var en uredde krabat så lenge Grømstadposten fikk lov å komme ut. Den ble nokså snart stoppet av tyskerne fordi den var for norsk, — den ville ikke følge tysker- eller nazioppskriften, og derfor måtte Olav Dyvik flere ganger til Kristiansand til Ortskommandanturet for å stande til rette.

Først i mai (før freden) fikk jeg anmodning fra hjemmeledelsen om å overta som ordfører så snart det ble norske forhold igjen i byen, og det sa jeg med glede ja til. Så da freden var et faktum, rykket jeg da inn på gamle tomter.

Det har forresten ikke vært udelt behagelig å være ordfører i denne oppryddingens tid, men jeg var jo gammel i traden.

Nå synes jeg dog forholdene blir såpass politiske igjen at jeg vil ut av kommunestyret ved neste valg den 3. desember. Det ser ut som folk flest har glemt at vi kom igjennom de forferdelige fem krigsårene fordi vi da sto enig og samlet.

*Vi hilser
50 års-jubilanten
og
ønsker alt godt
for fremtiden!*

DUES REISEBYRÅ A/S

TLF. 40202 - 40302, GRIMSTAD

Telefon 40 382

Storebrand og Idun

Kontor: Skolegaten 1 — Telefon 40 448

Harald Bjørge
tlf. privat 40 073

Jan Tore Solheim
tlf. privat 41 965

Hermetiske grønnsaker

Saltede grønnsaker

Syltede grønnsaker

Tomatartikler

Cocktailbær

Kapers

Tomatketchup

Sennep

GRIMSTAD

GRIMSTAD KONSERVENFABRIK — NIC. THOMASSEN A/S

TELEVIMSEN

Øystein Pettersen

MOTER FOR MODERNE MENN

Litt hjemmekos ?

EN GOD STOL — EN PEN SALONG
HJELPER GODT

Vi har det rette
utvalget!

— Ved Brygga —

AGDERMØBLER &
MUSIKK
Nils Ivar Stad

Grefstads Jernvarehandel A.s

Telefoner: 40 480 — 41 116

Grimstad

ROGALAND og AGDER FELLELSKJØP

avd. Grimstad

Vi forhandler gode og rimelige driftsmidler til landbruket.

Egen mølle og förblandingsanlegg

Kraftfór, gjódsel, såvarer, plantevernmidler

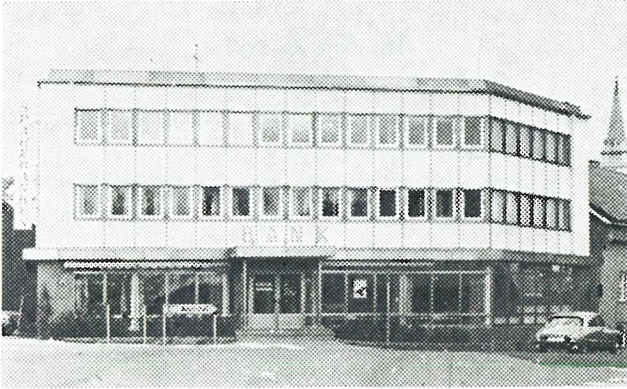
Torvprodukter, plast, dremsrór

VOLVO-BM-traktorer og maskiner

ALFA-LAVAL-utstyr — HOMELITE motorsager

Alle slags norske landbruksredskap

Hovedekspedisjon:	Torskeholmen	telf. 40 066 *
Maskinavdeling:	Vesøy	telf. 40 365
Gjødsellager:	Risdal	telf. 40 910

GRIMSTADS SPAREBANK
AVDELING AV **AUST-AGDER SPAREBANK**

TELEFON: (041) 40 080

GRIMSTAD VAREHANDEL A.s

KOLONIAL- OG DELIKATESSEFORRETNING

Vi bringer varer alle dager — til og med lørdag.

Telefon 40 645

AGDERPOSTEN

— Avisen for Aust-Agder —

Vi har **2276** abonnenter i Grimstad.

Grimstad Meieri

Telefon: Kontoret 40 470 - Utsalget, Skolegt. 40 715

Alle sorter meieriprodukter i våre utvalg

i Skolegaten og på Arendalsveien

BØKER ER DEN BESTE GAVE

Til alle anledninger kan De finne en bok som passer.
Kom inn og få gratis vår flotte gavekatalog i bøker.

EN SENTRALBOKHANDEL

Vesta - Hygea

FOR RASJONELL FORSIKRING

Svein Lehland   Kjell Lehland

Telefon 40 346 — 41 819

KJØLESKAP

VASKEMASKIN

KJØKKENUTSTYR

KOMFYRER

STØVSUGER

Kjøkken Centeret A.s

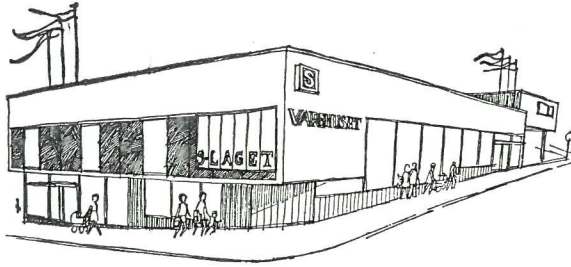
STUDENTHJEMMET

25/6 — 15/8

Vi ønsker nye og gamle gjester velkommen

Grimstad Handelsstands Turistservice

/v Rønnevig Reisebyrå

Kvalitet - Vareutvalg - Miljø

GRIMSTAD GARTNERI A.s

Telefon:

HOVEDKONTOR * 4 00 00

BLOMSTERUTSALG 4 00 05

Vidar Morterud

BAKERI — KONDITORI

ALT TIL BYGGET

Grimstad Sjøfarts Historie

av BIRGER DANNEVIG

528 sider — rikt illustrert — solid innbundet.

Et praktverk om sørlandsk skipsfart og et lokalhistorisk verk av landsomfattende interesse.

En glimrende gave til slekt og venner og forretningsforbindelser både hjemme og ute.

Utsalgspris kr. 95,—. Fåes gjennom bokhandlerne eller ved direkte henvendelse til Grimstad Bibliotek.

Kurant
SKO

Frank W. Jensen

Gullsmed

4890 Grimstad

Telefon 40 323

GRIMSTAD FARVEHANDEL

HOS OSS FINNER DE ALT
I GULVBELEGG OG TAPETER

Telefon 40 789

Orkidé

Telefon 40 335

Storgt. 28

4890 Grimstad

T. Pedersens Eftf.

Grimstad

ALT I SKOTØY OG HERREKLÆR

Telefon 40 216

A.s Grimstad Cementstøberi

Telefon 40 423 — 41 592

Sementvarefabrikk — Ferdigbetong — Sandtaksdrift

**Et ur gir man
ikke til hvem
som helst....**

Omega Constellation.
Herreur, kronometer med
gangsertifikat. Selvtrekkende
med dato. Vannrett, med
eller uten lenke. 18 K gull
eller stål.

Harald Holvik

Ur — Briller

Telefon 40 735 Grimstad

AANON G. HANSEN

UR- OG OPTISK FORRETNING

GRIMSTAD — TELEFON 40 224

Stort utvalg i Gaveartikler

Se forøvrig vår avdeling av

MIDDAGSSERVISER — KAFFESERVISER

OG FROKOSTSERVISER

GRIMSTAD GLASMAGASIN

Th. Mosvoll & Co.'s Eftf.

— Odd Solaas —

AUT. INSTALLATØR

Elektrisk forretning

TORE SAM. BERG

BAKERI OG KONDITORI

Tlf. 40 312 - Etabl. 1924

Vesøen Båtbyggeri og Trevarefabrikk

Inneh.: Øivin Øvensen

TREVAREFABRIKK

Telefon 40 949

Grimstad

Olaf Tønnevold & Sønner A.s

Tønnevolds Tankrederi A.s

Grimstad

Telefon 4 00 47

Fiskernes Salgslag, Grimstad

All slags fisk etter årstiden

En gros — En detalj

Telefon 40 201

Vi ordner alt til Deres reise

RØNNEVIC REISEBYRÅ

H. Ibsensgt. 6 — Telefon nr. 40 820-21

Støtt

Byselskapets

arbeide!

Den norske Creditbank

GRIMSTAD

Telefon 41507

Telex 18060

*Vi ønsker Byselskapet
til lykke med de første
50 år og alt godt
i årene som kommer*

Vår lokale historie har Byselskapet vært en viktig del av de siste årtier, men gjennom alle år har skipsfart og skipsbygging spilt en stor rolle i vårt distrikt. I mer enn 1000 år har båter vært bygget langs Vikkilen.

Hvor vår bedrift ligger, har der vært skipsverft i over 200 år, drevet av Ugland-familiens forfedre. Dette ser vi som en utfordring og en forpliktelse til stadig innsats:

Vi kan tilby:

*Reparasjoner — Ombygginger og Utrustning av skip
Dokksettinger — maks. ca. 17 000 t. dwt.*

Opplagshavn

Reisereparasjoner

Produksjon av reservedeler og utstyr for skip

Jordingsanlegg for propellaksler

GRAHAM-ANDERSON ventilasjonsluker

Stålkonstruksjoner — Industriarbeider

a.s nymo

MEK. VERKSTED

Postboks 114

4891 GRIMSTAD

Sentralbord:

Grimstad 40 110

Telegramadresse:

«Nymo» Grimstad

Telex 18932 Nymo, N

Tønnevolds Rederi A.s

GRIMSTAD

Telefon *4 00 53

K. E. LØKEN

ING.- OG ENTREPRENØRFORRETNING

*Utfører bygningsarbeider av alle slag
i tre, betong og mur. - Anleggsarbeide.*

Tegning og kalkulasjon.

TELEFON 40 685 — PRIVAT 40 203

Jørgensen & Vik A/s

LIVBÅTER — ARBEIDSBÅTER

I PLAST OG ALUMINIUM

4891 GRIMSTAD

T. Røh-Kristensen

PAPIR- OG KORTEVAREFORRETNING

Grimstad - Telefon 40 806

Grimstad Motor- og Sportsforretning

Sportsartikler — Aut. radio- og TV-forhandler

Telefon 40 238

Avd. for Tobakk - Aviser - Sjokolade

TH. TERJESEN A/S

JERNVAREHANDEL

Isenkram, kortevare- og kjøkkenutstyrforretning

En gros og detalj

Spesialitet: Malerverer

Telegramadr.: TERJESENS - Tlf. 40 958

Joh. Gundersen

GULLSMED

Grimstad- og Fjære-skjeer

Grimstad - Telefon 40 649

Det største utvalg i

**MØBLER - TEPPER - GULVBELEGG
OG GULVLAMPER**

finner De i

Herman Andersens Møbelfor.

Storgaten - Telefon 41 140

H. Bergshaven

BAKERI - KONDITORI

Telefon 40 446

Kristen

Morland

ARENDAL

FORSIKRINGSSELSKAB A.S

AVD.KONTOR — Ø. TVERRSTR. 1, Grimstad

Telefon 41 893

Laura Rejersen A.s

Jernvarer - bygningsartikler - malerverer - kortevarer
jern - stål - plater - støpegods - sportsartikler
redskaper for hagebruk og jordbruk - petroleum
frøvarer

TELEFON 40 898 - 40 485

Aalvik Shopping

Assortert kolonialforretning

STOR PARKERINGSPLASS

Telefon 40 273

Brygga Frukt & Tobakk

Telefon 40 436

HANS HANSEN A/s

TRELAST OG BYGNINGSARTIKLER

Tlf. 40 616 - 41 330 — Grimstad

Vi har det utroligste!

Telefon 40278

Leif
SKALLEBERG

Chr. Repstad & Sønner

Forhandler:

RAMBLER - SUNBEAM - SIMCA

**Verksted - Bensin - Olje - Deler
for franske og engelske vogner.**

Kontor og verksted 40 562
Karsten Repstad, bolig 41 801
Gunnar Repstad « 40 849

Peter Svendsen & Sønn

Statsaut. eiendomsmegler

Assuranse

Telefon 40 231

F. K. Eskedal & Co.

ELEKTRISK FORRETNING

Telefon 40 544 - Grimstad

Grimstad Adressetidende.

AVISEN FOR GRIMSTAD

— 119. årgang —

Tlf. 40 500 - 40 225

Grimstad Auto

BILVERKSTED - SERVICE

TELEFON 40 532

Besøk

Herresenteret

G. Gundersen A/S

GRIMSTADFØ
KVALITETSFRØ

GRIMSTADFØ ^A/S

FRØHANDEL OG HAGESENTER

Velkommen

til en hyggelig
og lønnsom handel

OSKAR GROOS

UGLAND REDERIENE

gratulerer Grimstad Byselskap
med 50 års-jubileet,
og ønsker all mulig fremgang
i årene som kommer

Byselskapets medlemsskrifter

<i>Nr. 1 1920</i>	<i>Side</i>
Byens forskjønnelse.	
Av Karl O. Knutson	3
Grimstad og Grimstadnaturen. (Sitater)	9
Ibsengaarden med bymuseet. (Sitater)	13
Minder fra Grimstad.	
Av L. Lacomblé	14
Til de hjemme- og de borteværende.	
Dikt av KK.	17
Selskapet for Grimstad Bys Vel.	
(Appell om innmelding i Selskapet)	19
Annonser	20—32
 <i>Nr. 2—3 1924.</i>	
Love for Selskapet for Grimstad Bys Vel	3
Litt historikk	6
Reklameskrift (Medlemsskrift I)	9
«Søllings minde»	10
Gaver	11
Nyt fond for kulturelle formaal	11
Selskapets konstituerende møte	11
Første aarsmøte 28. april 1923	12
Selskapets livsvarige medlemmer	14
Et 30 aars minde (Da man ville rive Fjære kirke)	18
Giv agt! (Protestvise mot riving av Fjære kirke)	23
Fjære kirke	
Dikt av Karl O. Knutson	27
Til selskapets medlemmer (Om innsending av fotos)	31
Selskapet for Grimstad Bys Vels skrifter	32
Annonser	33—38

<i>Nr. 4—5 1926</i>	<i>Side</i>
Selskapet for Grimstad Bys Vel	
Andet aarsmøte 1924 og tredje aarsmøte 1925	3
Nye gaver til selskapet	5
Sagnskikkelser inden Grimstad sjømandsstand	
av Giert Sailor	7
Lokalhistoriske smaating	
Av K. O. K.	12
Fra prisontiden	18
En Haaø-mands dagbok fra krigsaarene 1808—1813	19
Jakob Aanonsen Haaø	
Av K. O. K.	24
Fra bark «Nordpolens» dage	25
Av K.	25
Vore legatstiftere (O. R. Føreid og O. T. Tønnevold)	27
Til nye medlemmer	29
Grimstad Bys Historie	29
Annonser	side 32—37
Norsk vin til norsk mat	
Av dr. Sopp	38
 <i>Nr. 6—7 1929</i>	
Vort selskaps program	3
Selskapet for Grimstad Bys vel (Fjerde aarsmøte)	4
Aarsberetning for 1926	5
Grimstad kommunale Træplantningskomites	
aarsberetning for 1927	9
Grimstad Bymuseums aarsberetning for 1927	12
Aarsberetning for 1927	15
Sjette aarsmøte 1928	19
Sagnskikkelser innen Grimstad sjømannsstand II «Nøkken»	
alias skipsfører C. E. Nielsen	
Av Giert Sailor	20
Sørlandet	
Av Jacob Hilditch	33
«Guldmannen»	34
Chr. Pharo i løveburet	37
Grimstad kirkes altertavle	38
Annonser	40—47
«Grimstad Bys Historie»	48
Selskapets livsvarige medlemmer	48
Grimstad Bymuseum	48

<i>Nr. 8—9 1929</i>	<i>Side</i>
Selskapet for Grimstad Bys Vel	3
Aarsberetning for 1928	3
Grimstad kommunale treplantningskomite (Utdrag av aarsberetning for 1928)	7
Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset (Utdrag av aarsberetning for 1928)	9
Betenkning over parkemner i Grimstad Av J. Stæger Holst	10
Grimstad kommunale Træplantningskomites betenkning ang. ny bypark	12
Syvende aarsmøte 1929	16
Lidt fra Grimstad i ældre tid Av Jens Ph. Crawford	18
Dømmesmoen i sogneprest Pharos tid Av Sophie Pharo	30
Lokalhistoriske smaating ved Red.	
I. «Generalen på Bringsvær»	34
II. Veiforholdene for 100 aar siden	36
III. Et testamentes tilblivelse	39
Av Tingvolds saga.	
Av M.	
I. Visionen	40
II. Julekveld paa Tingvold 1860	43
Skriv det ned, før det glemmes!	46
Alle Grimstadborgere og Grimstadvenner	46
Rettelse	47
«Grimstad Bys Historie»	47
Grimstad Bymuseum	47
Det gjælder ej evner (dikt)	48

Nr. 10 1930

Karl O. Knutson (Minneord)	3
Aarsberetning for 1929	5
Grimstad kommunale Treplantningskomite Aarsberetning for 1929	10
Grimstad Bymuseum og Ibsenhus Aarsberetning for 1929	10
Gavebrev	13
Åttende årsmøte 1930	15

Ibsens Grimstaddtid	
Foredrag av H. Terland ved Ibsenfesten i Grimstad	
20. mars 1928	17
Annonser	42—49
«Grimstad Bys Historie»	50
Selskapets livsvarige medlemmer	50
Grimstad Bymuseum	50
Byselskapets medlemskrifter	50
Annonse	51

Nr. 11 1931

Årsberetning for 1930	3
Grimstad kommunale Treplantningskomite	
Årsberetning for 1930	7
Arbeidsprogram for 1931	9
Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset	
Årsberetning for 1930	10
Niende årsmøte 1931	11
Hans Hansen (Rep.)	12
Ti år i Grimstad	
Av fru Elise Welhaven Gunnerson	13
En utfartsdag	
Av Giert Sailor	19
Svend Svendsen Fjeldmand	
Av H. Terland	24
Gunder Danielsen Morholt	26
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens	
utrykte erindringer, nedskrevet 1884	
Av Halfdan Gundersen	29
Annonser	43—51
«Grimstad Bys Historie»	52
Selskapets livsvarige medlemmer	52
Grimstad Bymuseum	52
Byselskapets medlemskrifter	52

Nr. 12 1932

Aarsberetning for 1931	3
Utskrift av legatregnskapene for Selskapet for Grimstad	
Bys Vel	5

Grimstad kommunale Treplantningskomites	
årsberetning 1931	8
Arbeidsprogram for 1932 for Grimstad kommunale	
Treplantningskomite	10
Ibsenhuset og Bymuseet. Aarsberetning for 1931	12
Tiende årsmøte 1932	14
Minner fra Grimstadårene 1885—1895.	
Av Elise Welhaven Gunnerson	16
En høststorm	
Av Giert Sailor	21
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens	
utrykte erindringer, nedskrevet 1884. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen	29
Annonser	51—61
«Grimstad Bys Historie»	62
Selskapets livsvarige medlemmer	62
Grimstad Bymuseum	62
Byselskapets medlemskrifter	62

Nr. 13 1933

Årsberetning for 1932	3
Grimstad kommunale Treplantningskomite.	
Årsberetning for 1932	7
Arbeidsprogram for 1933	10
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum.	
Årsberetning for 1932	11
Ellevte årsmøte 1933	12
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens	
utrykte erindringer, nedskrevet 1884. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen	15
Prolog på Grømstads Privattheater 1839	28
Annonser	31—38
«Grimstad Bys Historie»	39
Selskapets livsvarige medlemmer	39
Grimstad Bymuseum	39

Nr. 14 1934

Årsberetning for 1933	3
Grimstad kommunale Treplantningskomite.	
Årsberetning for 1933	7

	<i>Side</i>
Arbeidsprogram for 1934	9
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum. Årsberetning for 1933..	10
Naturpark- og Idrettsplasskomiteens følgeskrivelse	12
Tolvte årsmøte 1934	13
Minner fra Grimstadårene 1885—1895.	
Av Elise Welhaven Gunnerson	15
Bark «Polykarp» av Grimstad.	
Av Giert Sailor	20
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens utrykte erindringer, nedskrevet 1884. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen	26
«Grimstad Bys Historie»	39
Selskapets livsvarige medlemmer	39
Annonser	40—48

Nr. 15 1935

Årsberetning for 1934	3
Grimstad kommunale Treplantningskomite.	
Årsberetning for 1934	6
Arbeidsprogram for 1935	7
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum. Årsberetning for 1934..	8
Trettende årsmøte 1935	10
Minner fra Grimstadårene 1885—1895.	
Av Elise Welhaven Gunnerson	11
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens utrykte erindringer. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen.	15
Det savnede dokument av 1790.	
Meddelt av Sven Oftedal	29
«Grimstad Bys Historie»	42
Selskapets livsvarige medlemmer	42
Byselskapets medlemsskrifter	42
Annonser	43—50

Nr. 16 1936

Årsberetning for 1935	3
Grimstad kommunale Treplantningskomite.	
Årsberetning for 1935	6
Arbeidsprogram for 1936	7
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum. Årsberetning for 1935..	8

	<i>Side</i>
Fjortende årsmøte 1936	10
Pamperos	
Av Giert Sailor	11
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens utrykte erindringer, nedskrevet i 1884. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen	18
Annonser	32—40

Nr. 17 1945

Forord	3
Lover for Selskapet for Grimstad Bys Vel	5
Selskapets livsvarige medlemmer	7
Vedkommende selskapets virksomhet	10
Regnskap for legatene 1943	10
Hevedregnskap for 1943	12
Status vedk. 1943	13
Årsberetning for 1943	15
Beretning om Selskapet for Grimstad Bys Vel.	
Skjærgårdskomiteens virke	15
Byselskapets faste eiendommer	20
Treplantningskomiteens årsmelding for 1943	21
Ibsenhuset og Bymuseet 1936—1944	22
Selskapets årsmøte 1944	25
Rundt Kap Horn.	
Av Giert Sailor	26
Utdrag av kjøpmann og verftseier Mathias Gundersens utrykte erindringer, nedskrevet i 1884. Forts.	
Ved Halfdan Gundersen	33
Biskop Peder Hansen om Dahlske Legatskole	39
Annønsen	43—52

Nr. 18 1948

Forord og minneord	3
Selskapet for Grimstad Bys Vel. Årsberetning for 1947.....	5
Årsmelding for Selskapet for Grimstad Bys Vels	
Skjærgårdskomite for 1947	6
Regnskapet 1947 for Grimstad Bys Vel	8
Status pr. 31. desember 1947	9
Holmene i skjærgården	10

	<i>Side</i>
Hvordan Sørlandets tekn. fagskole (Tønnevolds legatskole) ble til	12
Kuskjær	
Av G. E. G.	20
Sørlandet skriver saga.	
Av H. Smitt Ingebretsen	23
Den gamle skipper.	
Av Henning Junghans Thue	24
En kullseiling anno 1885.	
Av tollinspektør Gerh. von der Lippe.	
Ved Giert Sailor	27
Oldfunn på Dømmesmoen.	
Av Per Mathiesen	31
Kronprinsens besøk i Grimstad.	
Av bm.	33
Da Grimstad tok avskjed med en av sine mest fortjente menn	38
Annonser	40—52

Nr. 19 1950

Forord	3
Mitt kjæreste fotografi.	
Av Leif Vik	5
Oldfunn og annet.	
Av geg.	7
Jørgen Jørgensen Munch.	
Ved Einar B. Morvig	9
Fra det gamle apotek.	
Av geg.	12
Henrik Ibsen likte avkokt torsk og drakk svart kaffe	15
Interessen om Terje Vigen er stadig like stor.	
Av bm.	17
Karl O. Knutson	21
Fra Boddan og Binabben.	
Av geg.	22
Bjørnebær	23
Ingen skjærgård er som Grimstads	25
Marivoll.	
Av G. E. Gundersen	26
Hans Terland	28

Årsberetningen for 1949	29
Årsmøtet 1950	33
Nye medlemmer	34
Annonser	35—48

Nr. 20 1952

Forord	3
Linjedåp.	
Av Giert Sailor	5
Selskapet for Grimstad Bys Vel. 30 års-beretning	7
Til stjernene.	
Av Henrik Ibsen	17
En hilsen fra Amerika.	
Av geg.	18
Gamle minner.	
Av Thv. Jakobsen	19
Ibsen og Grimstad.	
Av geg.	21
Minner.	
Av M. L.	26
Rådhus i Grimstad	28
En opplevelse.	
Av Karl O. Knutson	29
Årsberetning for 1951 for Selskapet for Grimstad Bys Vel..	31
Årsberetning for året 1951 fra Selskapet for Grimstad Bys	
Vels skjærgårdskomite	32
Den gamle smia i Kirkebakken.	
Av Tellef Bie Gundersen	34
Selskapet for Grimstad Bys Vel.	
Status pr. 31.12 1951	35
Ho—Hai!	36
Nye medlemmer	37
Annonser	38—52

Nr. 21 1954.

Forord	3
Skip under land.	
Av Giert Sailor	5
Litt fra omkrig århundreskiftet.	
Av geg.	9

Grimstadpatrioten Hans Hansen Rep.	
Av Birger Morholt	13
Etter 52 år så han Grimstad igjen.	
Av bm.	17
Skjærgården vår.	
Av Nappen	19
Ytre Maløya.	
Av geg.	21
En gammel sjømannssang.	
Ved H. Drevdal	22
Vinter i Grimstad.	
Av geg.	25
Skipsmaleriet.	
Av M. P. M.	27
Selskapet for Grimstad Bys Vel	29
Årsberetning 1953	30
Årsberetning for Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum 1953..	32
Årsberetning for 1953 fra Selskapet for Grimstad Bys Vels skjærgårdskomite	33
Grimstad komm. Treplantningskomite. Årsmelding for 1953	35
Regnskap for 1953	37
Til alle medlemmer	38
Annonser	39—55

Nr. 22 1956

Forord	3
Skjærgården vår	5
Henrik Ibsen begynte sin kunstnerbane i Grimstad.	
Av bm.	13
Ibsenhus I.	
Av Dina Dyvik	17
Dahlske skole ble åpnet igjen for 100 år siden	20
Bark «Jørgen Bang» av Grimstad.	
Av H. D.	23
Hamsuniana.	
Av geg.	24
En utvandrers tanker i 1905	28
Skjærgården vår.	
Av Nappen	32

Litt om skipsverfter og båtbygging i distriktet fra seilskutetiden.	
Av gf.	34
Et lite Ibsenminne.	
Av Borghild Gundersen Finsland	36
Da skipshunden «Snøgg» var med og berget Grimstadbarken «Queen» rundt Cape Cod	37
Høire, ædrueligheds- og venstrepartiets fellesliste 1910	40
Et barndomsminne.	
Av geg.	41
En gammel Grimstad-borgers minne	43
Årsberetning fra 1955	44
Årsberetning fra Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum	45
Årsberetning 1955 for Selskapet for Grimstad Bys Vels skjærgårdskomite	45
Grimstad kommunale Treplantningskomite.	
Årsmelding for 1955	46
Regnskap	49
Annonser	50—65

Nr. 23 1959

Forord	3
En rar historie om et kulturhistorisk hus i Grimstad.	
Av B. M.	5
Grimstadkunstneren Arne Stømne i fremgang	12
80 år siden Landvik-kanalen ble bygd	13
Fløistads brygge	17
Hus br.nr. 1, Grimstad.	
Av geg.	19
Hans Hansen Rep.	
Av geg.	22
Vi minnes en Grimstadsjømann med 45 år på sjøfartsboka.	
Av bm.	24
M. P. Molland i erindring	27
Dramsvika har rike tradisjoner	29
Håkallen.	
Av geg.	30
Årsberetning 1958 for Selskapet for Grimstad Bys Vel	32
Årsberetning for Ibsenhuset og Grimstad Bymuseum 1958..	34

Grimstad Kommunale Treplantningskomite.	
Årsmelding for 1958	35
Årsberetning 1958 for Skjærgårdskomiteen	38
Selskapet for Grimstad Bys Vels Skjærgårdskomite.	
Regnskapet for 1958	40
Selskapet for Grimstad Bys Vel. Regnskap for 1958	41
Annonser	42—60

Nr. 24 1961

Byselskapets medlemsskrift nr. 24	3
En norskamerikaner ser sin fødeby Grimstad igjen	5
Grimstad-minner.	
Av Tobias Sel.	7
Jomfru Dolholts have.	
Av Helga Odd	14
En venn av Grimstad som ikke er mere	16
Binabben.	
Av geg.	18
Byselskapets formann leser årsberetningen	19
Grimstadhistorie i lite format	20
Kirkeheia.	
Av geg.	24
Hva den gamle bok fortalte om Haaø.	
Av geg.	25
Grønstøe.	
Av J. A.	27
Det var dengang.	
Av geg.	29
Minner fra sjøbadet i Grimstad	30
Clara Thue Ebbell, en venn av Grimstad som aldri svikter..	31
Den gamle hoveddøren til Grimstad folkeskole som ikke er mere	33
Da julegrøten ble ødelagt for Anna og Svend Fjeldman.	
Av John Andersen	34
Jonsok.	
Av Hans Hansen Rep	35
Åreberetning 1960 for Selskapet for Grimstad Bys Vel	36
Årsberetning 1960 for Selskapet for Grimstad Bys Vels Skjærgårdskomite	38

Ibsenhuset og Grimstad Bymuseums årsmelding 1960	40
Regnskapet for 1960. Selskapet for Grimstad Bys Vel	41
Regnskap for 1960 for Selskapet for Grimstad Bys Vels skjærgårdskomite	42
Annonser	43—63

Nr. 25 1962

Byselskapets jubileumsskrift	3
40 år	4
Til John Andersen, USA	9
Til Grimstad.	
Av Randi Coucheron-Aamot	10
«Smeigedag» på Sørlandet.	
Av Karl Eide	11
Skipsreder N. Thue Johnsen.	
Av Clara Thue Ebbell	12
Den utflyttede Grimstaddame Birgit Olsen Edwardsen skriver hyggelig brev til Byselskapets medlemsskrift ..	18
Den gang og nå — minner fra de hvite seils dager.	
Av Thv. J.	21
Da julestjernen kom til Bay Ridge, Brooklyn, N.Y, 1912.	
Av J. A.	23
Christmas Star Song, written for the occasion.	
Av J. A.	24
Larsen fra Østre Moland som fikk oppkalt en by etter seg i Wisconsin	25
Det gamle «baker Lorentzens hus» i Grimstad, byens største forretningskompleks, skal rives	27
Litt om Storgaten	29
Hjørning	31
Da hestetorvet var nede i sentrum	32
En stære-familie på nært hold	33
Årsberetning for 1961 for Selskapet for Grimstad Bys Vel ..	35
Regnskap for 1961	37
Fortegnelse over medlemmer	38
Annonser	43—63

Nr. 26 1964

Forord	3
Knut Dyvik var en god mann for Byselskapet	5

	<i>Side</i>
R. Aalvik, Grimstads bygartner vil lenge bli husket	6
Hans Hansen Rep, en bypatriot	7
Norskamerikaner på besøk i fødebyen	9
«Salus» og Grimstad.	
Av bm.	11
Grimstad-amerikaneren Arthur Bie var med Vanderbilts	
Yacht i mange år	14
Et arbeidsreglement som har litt å fortelle om forholdene	
i Grimstad omkring århundreskiftet	16
Drottningborg-sangen	20
Grimstad-banen	22
Det var den gang.	
Av Einar B. Morvig	23
Verdifullt brev fra Henrik Ibsen	26
Årsberetning 1963 for Selskapet for Grimstad Bys Vel	27
Selskapet for Grimstad Bys Vels regnskap for 1963	29
Årsberetning 1963 for Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset ..	30
Regnskap 1963 for Grimstad Bymuseum og Ibsenhuset	32
Årsberetning for 1963 for skjærgårdskomiteén	33
Regnskap for 1963 for Grimstad Byselskaps	
skjærgårdskomite	35
Annonser	36—55

Nr. 27 1965

Forord	3
Byselskapets formann i 19 år, bankdirektør G. E. Gundersen	
Av Birger Morholt	5
En sommerdag i skjærgården	8
Sparebankens forstanderskap minnet G. E. Gundersen	9
Medfølelse brev fra utflyttet Grimstaddame	9
I årenes løp er en del hus i Grimstad forsvunnet fra	
gatebildet.	
Av bm.	10
Grimstad og især omegnen er meget vakker.	
Ibsen-brev	14
Skien skal få Ibsen-hus	15
Briggen «Seagull» var bygd i Morvigen ved Grimstad	16
Ludvig Longum kjent hestekar og handelsmann	17
«Jeg er stolt av min gamle Fjære skole».	
Av H. S.	19

Kornsiloen på Grimstad havn litt av et høydepunkt	22
Det var Hans Hansen Rep som ga oss Grimstad-sangen	23
Johan Fr. Lehland ny formann i Byselskapet	24
Skjærgårdskomiteens årsberetning	25
Ibsenhuset og Bymuseets årsberetning 1964	26
Annonser	28—49

Nr. 28 1968.

Forord	3
Conrad Jacobsen førte den siste seilskute av tre bygget i Grimstad 1898	5
Understøttelseskassen fra seilskutetiden stiftet 1841 og oppløst 1966	7
Et Grimstadmiljø forsvinner — på bekostning av noe nytt ..	11
Fregattskipet «Printz Carl af Hessen»s forlis ved Haaøkalven utenfor Grimstad 1806	14
Da oljeplattformen «Ocean Prince» ble reparert og ombygd i Grimstad 1966—1967	18
Grimstads vakre alléer måtte vike plass for utviklingen	21
Groosebekken ble rettet ut i 1962	23
Byselskapet har 510 medlemmer	25
Skjærgårdskomiteens årsberetning 1967	28
Ibsenhuset og Grimstad Bymuseums årsberetning 1967	30
Annonser	33—55

